

”Juoksen ja juoksen”

Kuvaus neuvostonaisen arjesta ja roolista Natalia Baranskajan pienoisromaanissa

Viikko kuin viikko (1969/1982)

Ida Noppa

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Ida Noppa

”Juoksen ja juoksen” Kuvaus neuvostonaisen arjesta ja roolista Natalia Baranskajan pienoisromaanissa *Viikko kuin viikko* (1969/1982)

Sivumäärät: 35

Tässä tutkielmassa tarkastelen sitä, miten Natalia Baranskajan teoksesta *Nedelja kak nedelja* (1969) tehdyssä suomennoksessa *Viikko kuin viikko* (1982) kuvataan naisen arkea ja roolia. Teos kuvaa moskovalaisen nuoren naisen elämää äitinä, vaimona ja työntekijänä ja nostaa esiin yhteiskunnallisia ongelmia naisten näkökulmasta. Tarkastelen sitä, millaisena neuvostonainen, hänen roolinsa yhteiskunnassa ja arkensa teoksessa kuvataan. Tarkastelen myös millaisia naisten väliset ihmissuhteet teoksessa ovat ja millainen merkitys niille annetaan. Käytän tutkimusmetodinani lähilukua sekä kontekstualisoivaa kirjallisuusanalyysia ja lukutapaa. Nostan teoksesta esiin toistuvia teemoja ja aiheita ja yhdistän ne Neuvostoliitossa vallinneisiin poliittisiin sekä kulttuurillisiin teemoihin ja keskusteluihin ymmärtäen näin kirjailijan luoman maailmaa ja sen motiiveja. Tutkielmani valottaa historiaan kadonneen naistoimijan roolia julkisessa keskustelussa. Teoksen kommunikaatioprosessin ymmärtämiseksi olen työssä taustoittanut Neuvostoliiton naishistoriaa, kirjallisuushistoriaa, kulttuurihistoriaa, sukupuolijärjestelmää sekä poliittisia ilmapiirejä.

Teoksessa esiintyy useampi eri naishahmo joista, jokainen luo erilaisen kuvan neuvostonaisesta, erilaisissa tilanteissa, erilaisilla asenteilla. Teoksesta voi huomata kuinka tarinan päähenkilö Olga tuo esiin tunteita ja kokemuksia, kun taas muiden hahmojen kautta pyritään nostamaan keskustelua erilaisista teemoista kuten syntyvyyden laskusta, naisten roolista ongelman ratkaisuksi sekä abortista. Teoksesta nostan myös esiin Neuvostoliiton kommunistiset sukupuoliroolit ja naisen ”luonnollisen roolin äitinä”. Teoksessa yhteiskunnallinen kritiikki kohdistuu siihen, kuinka vaikeaa naisten arki on, mutta teoksessa on myös haluttu herättää keskustelua naisten roolista yhteiskunnassa. Teoksen kuvaus on hyvin rajallinen. Teoksen on kirjoittanut Moskovassa asunut korkeakoulutettu nainen, ja teoksen päähenkilö on moskovalainen korkeakoulutettu nainen, joten tarina kertoo hyvin kapean kuvan neuvostonaisesta ja tämän elämästä. Teos kuitenkin käsittelee myös universaaleja aiheita, joihin voi samaistua niin Neuvostoliitossa asuva nainen, kuin suomessa asuva nainen

Avainsanat: Neuvostoliitto, kaunokirjallisuus, mikrohistoria, sukupuolijärjestelmä, naistoimijuus, äitiys

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tausta ja tutkimuskysymys	4
1.2	<i>Nedelja kak nedelja</i> ja Natalia Baranskaja	5
1.3	Metodit ja tutkimuskirjallisuuden luoma viitekehys	7
2	Teoksen läpileikkaavat teemat	11
2.1	Dokumentaarinen todiste vai kaunokirjallinen teos	11
2.2	Kiire, kyselykaavake ja kaksoistaakka.....	12
3	”Todellinen neuvostonainen”	16
3.1	Olga tutkijana ja työntekijänä.....	16
3.2	Erilaiset neuvostonaiset	19
4	Äitiys	24
4.1	Olga vaimona ja kahden lapsen äitinä.....	24
4.2	”Pikkuäidit”	27
5	Lopuksi	31
6	Lähteet	33

1 Johdanto

1.1 Tausta ja tutkimuskysymys

Venäjän historiasta monet muistavat sen suurmiehet. Venäjän kirjallisuuden historiasta monille voi tulla mieleen Tolstoi tai Dostojevski. Historiaa ja myös Venäjän historiaa on kirjoitettu pitkään miesten näkökulmasta. Lännessä Venäjän ja Neuvostoliiton historian naistutkimus saavutti merkittävän aseman 1970-luvulla. Naistutkimuksen vahvistumisen myötä Venäjän kirjallisuuden tutkimuksessa alettiin nostaa uudelleen esiin naiskirjailijoita, jotka ovat aikanaan olleet pinnalla, mutta myöhemmin hukkuneet suurmiesten varjoon.¹ Tämä tutkimus keskittyy 1960-luvun lopun ja 1980-luvun alun välisen ajan, eli niin sanotun pysähtyneisyyden ajan naiskirjailijoiden rooliin kirjallisuuden kentällä.

Stalinin kuoltua vuonna 1953, Neuvostoliitossa alkoi muutosten aika. Kirjallisuuden kentällä tämä tarkoitti suojasäiden aikaa eli hetkellistä yhteiskunnallisen keskustelun ja julkaisupolitiikan avautumista.² Naisten kirjallisuudessa ilmapiirin vapautuminen näkyi myös ja naiset käsitelivätkin paljon avoimemmin aiemmin tabuina pidettyjä aiheita, kuten alkoholismia, yksinhuoltajuutta, kestämatöntä terveydenhuoltoa ja muita sosiaaliin olosuhteisiin vaikuttavia tekijöitä.³ Pysähtyneisyyden aika alkoi 1960-luvun puolivälistä, kun kommunistinen puolue kiristi jälleen otetta julkisesta keskustelusta.⁴ Tänä aikana ongelmaksi oli jäänyt jo suojasään aikana esiin nostettu kritiikki sosialistisesta realismista.⁵ Kansan kokema todellisuus erosi liikaa sosialistisen realismin luomasta kuvasta. Pysähtyneisyyden ajan tiukentuva ilmapiiri, sensuuri ja sosialistisen realismin luomat rajoitteet kirjallisuudessa eivät kuitenkaan estäneet kirjailijoita osallistumasta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toisinajattelijoiden julkaisuja julkaistiin epävirallisesti samizdat-julkaisuina,⁶ ja monet kirjailijat omaksuivat ilmaisun keinoja, joiden avulla heidän teoksistaan oli rivien välistä tulkittavissa yhteiskunnallinen kritiikki.⁷

---

¹ Rosenholm, Salmenniemi, Sorvari 2014, 10–12. Työn otsikon lainaus Baranskaja, 1982, 5.

² Ekonen, 2011, 553.

³ Ledovsky, Rosenthal & Zirin, 1994, xxxviii.

⁴ Ekonen, 2011, 564.

⁵ Sosialistisella realismilla viitataan Stalin kaudella vakiintuneeseen valtion viralliseen taiteen- ja kirjallisuuden ilmaisutapaan, joka myötäili kommunistisen ideologian periaatteita. Ekonen, 2011, 487.

⁶ Samizdat-julkaisu tarkoittaa itsejulkaitua teosta. Niitä jaettiin underground-piireissä kirjoituskoneella kopioiden. Kopio annettiin seuraavalle, joka taas kopioi sen eteenpäin. Rytkönen, 2011, 587.

⁷ Rytkönen, 2011, 571.

Naisten kirjallisuudessa näkyi paljon Neuvostoliiton yhteiskunnan kuvausta nimenomaan naisten kokemusten ja sosiaalisten ongelmien näkökulmasta. Neuvostoliitossa virallisesti korostettiin muodollista tasa-arvoa; yhtäältä korostettiin naisten ja miesten samankaltaisuutta, naisia kannustettiin tuotantoelämään, mutta toisaalta korostettiin erilaisuutta ja naiseuden suurinta velvollisuutta, äitiyttä.⁸ Naisten elämää vaikeutti yhteiskunnan kaksoistaakka, naisten tuli pitää huolta kodista ja kasvattaa lapset, mutta myös osallistua työelämään samalla tavalla kuin miesten.⁹ Vaikka keskustelu naiskysymyksestä vilkastui jälleen 1960-luvun lopulla, syntyvyyden vähenemisen vuoksi, naisten kaksoistaakkaan ei vielä löydetty ratkaisua yhteiskunnallisista rakenteista, tai miesten mahdollisesta osallistumisesta kotitöihin, vaan ongelmaksi asetettiin nainen itse. Valtarakenteita ei ryhdytty purkamaan, vaan pyrittiin löytämään keinoja, joilla naisten olisi helpompi yhdistää työ- ja perhe-elämä.¹⁰ Neuvostoliiton naishistoriaa ja sen tekijöitä tarkasteltaessa on tärkeää, että tutkimuksessa otetaan huomioon myös poliittinen ja kulttuurinen sukupuoliretoriikka ja rakenteet, jotka ovat vaikeuttaneet naiskirjailijoiden näkyvyyttä valtavirran keskusteluissa.

Käytän tutkimuksen aineistona Natalia Baranskajan teoksesta *Nedelja kak nedelja* (1969) tehtyä suomennosta *Viikko kuin viikko* (1982). Teos käsittelee yhteiskunnallisia ongelmia naisten näkökulmasta. Teoksessa nousee esiin kolme pääteemaa; kiire, kaksoistaakka ja kyselykaavake, joiden kautta naisten kokemuksia on havainnollistettu. Tarkastelen teosta arjen erilaisten ympäristöjen ja tilanteiden kautta. Tutkimuskysymyksiäni ovat; millaisena neuvostonainen ja hänen roolinsa teoksessa kuvataan, millaisia asioita ja mahdollisia haasteita arjesta nousee esiin. Entä minkälaisia ihmissuhteita teoksessa esiintyy ja mikä merkitys niille on annettu. Aion käsitellä näitä aiheita temaattisesti ja tuoda esiin myös teoksessa toistuvasti näkyvän kaksoistaakan ja kiireen vaikutuksen naisten elämän eri osa-alueilla.

1.2 *Nedelja kak nedelja* ja Natalia Baranskaja

Baranskajan teos *Nedelja kak nedelja* (1969) julkaistiin alun perin *Novyi mir* -lehdessä vuonna 1969 ja siitä tehty suomenkielinen käännös *Viikko kuin viikko* (1982) ilmestyi Otavan Delfiinikirjat-sarjassa Eila Salmisen kääntämänä. Teos oli Baranskajan ensimmäinen julkaisu ja heti menestys. Teos käännettiin usealle eri kielelle ja se herätti kiivasta keskustelua nimenomaan sen yhteiskunnallisen merkityksen, eikä niinkään sen kirjallisten saavutuksien

---

⁸ Salmenniemi 2014, 299.

⁹ Savkina 2014, 251.

¹⁰ Salmenniemi, 2014, 300.

vuoksi.¹¹ Teos on fiktiivinen päiväkirja, joka kuvaa koulutetun kaupunkilaisnaisen, äidin, vaimon ja työntekijän vaikeaa arkea kiireen keskellä. 1960-luvun lopulta kaupunkilaisproosassa kuvattiin kriittisesti neuvostolaisarjen rankkuutta ja harmautta, tuoden esiin myös muuttuneen maailman, vanhan ja uuden, ristiriitoja ihmissuhteissa ja elämänarvoissa.¹² Näin ollen teos ei siis poikkea kirjalliselta tyyliltään ajan kaupunkilaisproosasta.

Natalia Baranskaja on nostettu esiin historian varjosta yhtenä pysähtyneisyyden ajan tunnetuimpana Neuvostoliiton kaunokirjallisuuden naiskirjailijana, hänen teoksiaan ja elämää on tutkittu jonkin verran. Huomion arvoinen tutkija on amerikkalainen slaavilaisten kielten ja kulttuurien tutkija ja kirjailija Helena Goscilo, jonka *teosta Fruits of her plume: Essays on contemporary Russia* (1993) olen käyttänyt myös tässä tutkimuksessa. Baranskaja mainitaan useammassa Neuvostoliiton naiskirjallisuutta käsittelevissä teoksissa, mutta hänen teoksiaan laajemmin käsitteleviä tutkimuksia on vähemmän, mutta joitakin esimerkkejä löytyy. Henna Kiviojan pro gradu -tutkielma *Kerronta ja puhekieli Natalija Baranskajan teoksessa Nedelja kak nedelja ja sen suomennoksessa* (2005), tutkii teoksen kerrontatyyliä sekä sitä, kuinka sen säilyttäminen on onnistunut Eila Salmisen suomennoksessa. Tutkimuksessaan hän keskittyy varsinkin teoksen puhekielisyyteen ja sen säilymiseen käännöksessä.

Dictionary of Russian women writers (1994), jonka on toimittanut Marina Ledkovsky, Charlotte Rosenthal ja Mary Zirin on ensimmäisiä teoksia, joka on kerännyt laajan koosteen Venäjän unohtuneista naiskirjailijoista heidän taustoineen. Tässä teoksessa on myös Helena Goscilon kirjoittama osuus, jossa hän taustoittaa Baranskajan elämää seuraavasti. Natalia Baranskaja syntyi vuonna 1908 Pietarissa ja on siis kasvanut läpi vallankumouksen ja maailmansotien. Hänen vanhempansa olivat mukana vallankumouksellisessa toiminnassa. Vanhempana Baranskaja hankki koulutuksen ja valmistui 1930-luvulla kirjallisuustieteen tutkinnolla, erikoistuen historiaan ja kansantieteeseen. Kahdeksan vuotta työelämästään hän käytti Pushkin-museossa, joka näkyy myös hänen myöhemmässä tuotannossaan. Kirjailijan uran Baranskaja aloitti vasta eläkkeelle jäätyään vuonna 1966. Baranskaja avioitui kaksi kertaa elämänsä aikana. Ensimmäisen aviomiehensä kanssa he erosivat ja toinen aviomies kuoli toisessa maailmansodassa vuonna 1943, josta lähtien Baranskaja toimi kahden lapsen yksinhuoltajana.¹³

---

¹¹ Goscilo, 1994, 55–56.

¹² Rytönen 2011, 580.

¹³ Goscilo 1994, 55.

Baranskajan tuotantoa on seurannut Neuvostoliiton virallinen sensuuri.¹⁴ 12 vuotta *Nedelja kak Nedeljan* ensimmäisen julkaisun jälkeen, Baranskajalta julkaistiin uusi novellikokoelma *Nainen sateenvarjon kanssa*¹⁵, jossa on myös mukana uusi painos pienoisoromaanista *Nedelja kak nedelja*.¹⁶ Tässä kokoelmassa teos käy läpi muutoksia. Teoksessa mainittu emigranttikirjailija Vasili Aksjonov ja hänen kertomuksensa nimi poistetaan, koska viimeisen 12 vuoden aikana Aksjonov on paennut maasta poliittisista syistä. Tästä vielä kahdeksan vuotta eteenpäin ja teoksesta julkaistaan jälleen uusi versio. Myöhemmin julkaistussa versiossa tulee esiin poliittinen seminaari, joka alkuperäisessä versiossa kuvattiin vain rutiininomaisena seminaarina ohimennen. Poliittinen seminaari saa teoksessa siis 20 vuotta myöhemmin vuonna 1989 suuremman merkityksen. Tässä tutkimuksessa käytän pelkästään *Novyi mir*-lehdessä julkaistusta alkuperäisestä versiosta tehtyä suomennosta, sillä myöhempiä versioita ei ole suomennettu. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, kuinka paljon teoksessa esitetyt aiheet ovat valikoituneet sen mukaan, miten *Novyi mir*-lehden toimittajat ja valtion sensuuri ovat sallineet.

1.3 Metodit ja tutkimuskirjallisuuden luoma viitekehys

Teoksen ollessa kaunokirjallinen se sisältää myös kaunokirjallisia keinoja, joiden avulla on pyritty vaikuttamaan siihen, miten lukija kokee ja tulkitsee kirjailijan luoman maailman. Henna Kivioja kuvaa teoksen kerronnan olevan katkonaista ja nopeaa, teos on kirjoitettu preesens muodossa ja kielenkäyttöä hallitsevat verbit, jotka kuvaavat kiirehtimistä ja huolehtimista. Teoksessa vilisee lyhyitä lauseita, epätäydellisiä dialogeja, ohimennen heitettyjä vitsejä, huomautuksia ja letkauksia.¹⁷ Kiviojan mukaan teoksessa minä-kertoja eli Olga, toimii kahdessa eri tehtävässä, hän havaitsee mitä ympärillä tapahtuu sekä kertoo mitä on kokenut.¹⁸ Päivi Lappalainen avaa artikkelissaan ”Rakas päiväkirja! Kirje ja päiväkirjamuoto suomalaisessa tyttökirjallisuudessa” (2013), kuinka tämän kaltainen minä-muotoinen kerronta on tapa luoda läheinen väli kertojan ja lukijan välille, se ohjaa lukijan asettumaan kertojan asemaan tai ainakin viereen keskustelutoverikseen.¹⁹ En tässä teoksessa tarkemmin tutki teoksen kerronnan keinoja. Käytän Kiviojan tutkimusta tukena, sillä näen

---

¹⁴ Lahusen, 1993, 206.

¹⁵ Itse käännetty englanninkielisestä käännöksestä, *The woman with an umbrella*.

¹⁶ Lahusen, 1993, 214.

¹⁷ Kivioja, 2005, 15–16.

¹⁸ Kivioja, 2005, 17.

¹⁹ Lappalainen, 2013, 177.

kuitenkin olennaiseksi teoksen vastaanoton ja tavoitteiden kannalta ottaa huomioon teoksen päiväkirja muodon, ja sen miten se on vaikuttanut tapahtumien kuvaukseen.

Tutkimukseni metodina toimii kontekstualisoiva kirjallisuusanalyysi. Tutkimuksessani metodien käytön tukena käytän Aino Mäkikallin ja Liisa Steinbyn toimittamaa teosta *Johdatus kirjallisuusanalyysiin* (2013), joka antaa ymmärrystä kirjallisuusanalyysin lähtökohtiin. Teoksessa avataan kontekstualisoivan kirjallisuusanalyysin tutkimussuuntauksena kytkevän kirjallisuuden muuhun kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen todellisuuteen.²⁰ Käytän tutkimukseni tukena myös Hannu Salmen artikkelia ”Kulttuurihistoriallinen kirjallisuuden tutkimus” (2024), jossa Salmi avaa kulttuurihistoriallista ja kontekstualisoivaa lukutapaa. Hänen mukaansa lähteenä toimiva teos on asetettava osaksi sen kommunikaatioprosessia, eli sitä missä ja milloin teos on syntynyt. Nämä tiedot kertovat sen mitä ja miten teos kertoo menneisyydestä.²¹ Tutkimuksessani poimin teoksesta lähiluvun avulla tutkimuskysymykselleni oleellisia aiheita, joita kirjailija on pyrkinyt painottamaan tai tuomaan esiin yhdistäen ne Neuvostoliitossa vallinneisiin yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti merkittäviin teemoihin ja keskusteluihin. Näin tarkastellen millaiset asiat ovat voineet vaikuttaa kirjailijan luoman maailman muodostumiseen. Historiallisen kontekstin ymmärtämiseksi olen tutustunut Neuvostoliiton naishistoriaan, kirjallisuushistoriaan sekä kulttuurihistoriaan.

Venäjän naishistorian ja -kirjallisuuden suomalainen tutkimus on lähtenyt vauhdilla käyntiin. Suomenkielisestä tutkimuksesta nostaisin esiin Kirsti Ekosen ja Sanna Turomaan toimittaman *Venäläisen kirjallisuuden historia* (2011), joka on ensimmäinen suomenkielinen yleisteos Venäjän kirjallisuuden historiasta. Arja Rosenholmin, Suvi Salmenniemen ja Marja Sorvarin toimittama *Naisia venäjän kulttuurihistoriassa* (2014), on ensimmäinen Venäjän historiaa käsittelevä suomenkielinen yleisteos, jonka keskiössä on sukupuolijärjestelmä. Näiden avulla olen saanut yleiskäsityksen ja myös syvempää ymmärrystä Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmästä sekä kirjallisuuden rakenteista.

Näiden lisäksi tuoreinta tutkimusta Venäjän kirjallisuushistoriasta Suomen tutkimuksen kentällä on teos *Liikkuvat tekstit, Liikkuvat naiset: Suomen, Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisella kentällä* (2025), jonka on toimittanut Viola Parente-Čapková, Arja Rosenholm ja Kati Launis. Tämä teos tarkastelee Suomen ja Venäjän välistä kirjallista ja kulttuurista

---

²⁰ Steinby, 2013, 22.

²¹ Salmi, 2024, 429–430.

vaihtoa, ja venäjänkielisten naiskirjailijoiden vastaanottoa Suomessa, sekä jonkin verran myös Suomen kirjailijoiden vastaanottoa Venäjällä. Tämän teoksen avulla, olen taustoittanut uusimpia Venäjän kirjallisuushistorian ja sukupuolihistorian keskusteluita ja saanut näkökulmia myös Natalia Baranskajan teoksen vastaanottoon Suomessa.

Haluan nostaa esille saman kuin Arja Rosenholm, Kati Launis ja Viola Parente-Čapková nostavat esiin teoksessa *Liikkuvat tekstit, liikkuvat naiset*. Viitattessani Natalia Baranskajaan naiskirjailijana en viittaa kirjailijan identiteettiin, vaan siihen rooliin, johon kirjailija on kirjallisella kentällä asetettu. Tavoitteena nostaa esiin unohdettu naistoimija, jonka tuotanto tuo uudenlaisia näkökulmia.²² Baranskajan teoksen kautta voidaan tarkastella 1960–1970-luvuilla valtavirrasta poikkeavaa erilaista näkökulmaa neuvostonaisen todellisuuteen kaunokirjallisella kentällä. Niin naiseus kuin mieheys ja sukupuoliakin käsitetään nykyään eri tavalla kuin 1960 ja 1970-lukujen Neuvostoliitossa. Tutkimuksessa käsitelen sitä naiseutta ja naisen asemaa, minkä Baranskaja on naiskirjailijana luonut, oman aikansa ja paikkansa kontekstissa.

Tässä tutkimuksessa suuressa osassa on myös Melanie Ilicin toimittama teos *Soviet Women – Everyday Lives* (2020), jossa Melanie Ilic tarkastelee naisten jokapäiväistä elämää, naisten kertomien kokemusten kautta hyödyntäen haastatteluita, päiväkirjoja ja naisten muita antamia dokumentteja. Tämän tutkimuksen kautta olen saanut lähempää kosketusta siihen, millaisena naiset itse ovat kokeneet tavallisen arjen Neuvostoliitossa, sekä minkälaisia normeja naisten elämässä on vallinnut. Kulttuurihistoriallinen näkökulmani keskittyy teoksessa erityisesti Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmään. Neuvostojärjestelmän sukupuoli-identiteettien kulttuuristen rakenteiden ymmärtämiseksi olen valinnut Sara Ashwinin toimittaman teoksen *Gender, State and society in Soviet and Post-Soviet Russia* (2000), jossa avataan neuvostojärjestelmän niin naisten kuin miesten sukupuoli-identiteetin muodostumista ja niissä tapahtuvia muutoksia. Tästä teoksesta olen perehtynyt varsinkin Sara Ashwinin, Olga Issouповan sekä Marina Kiblitckayan artikkeleihin.

Tutustuessani Neuvostoliiton naishistoriaan olen huomannut, että usein nämä tutkimukset perustuvat haastatteluihin, päiväkirjoihin ja omaelämäkertoihin, naisten itse kertomiin kokemuksiin.²³ Päiväkirjat ovatkin olleet tärkeitä aineistoja arjen historian ja naishistorian

---

²² Rosenholm, Launis & Parente-Čapková, 2024, 22.

²³ Esimerkiksi: Ilic, 2020, Introduction, Kiblitckaya, 2000, 77–78, Rosenholma, Salmenniemi, Sorvari, 2014, 7–8.

esiin nousussa 1970-luvulta lähtien.²⁴ Melanie Ilic avaa tutkimuksessaan tuovansa esiin naisten arjen historiaa nimenomaan naisten kokemusten kautta, esittämällä, että meidän todellisuutemme kokemukset muodostavat kriittisen osan historiaamme ja samalla myös väistämättä osan laajempaa historiaa.²⁵ Marina Kiblitckaya taas esittää, että tutkimuksensa periaatteena on seurata ja huomioida mitä haastateltavat naiset itse kertovat omasta elämästään, mitä he painottavat ja mille asioille he antavat merkitystä.²⁶

Koen samankaltaisen lähestymistavan myös päiväkirjamuotoiselle kaunokirjalliselle teokselle sopivaksi, tutkimuskysymyksen kannalta. Hanna Meretoja sekä Aino Mäkikalli avaavat teoksessa *Romaanin historian ja teorian kytköksiä* (2013), kuinka tärkeä lähtökohta romaaniteorialle on se, että romaanit luovat moninaisesti erilaisia näkökulmia todellisuuteen ja tutkijan tulee olla tietoinen siitä, että romaanissa luotu todellisuus on väistämättä poliittisesti ja eettisesti latautuneita.²⁷ Näen siis tärkeänä tutkimuksessani naistoimijuuden näkökulman, sekä Neuvostoliiton yhteiskunnallisten- ja kulttuuristen rakenteiden ymmärtämisen teoksessa luodun kuvan, ja maailman ymmärtämiseksi.

Viimeisenä haluan huomioida neuvostonaisten välillä näkyvän epätasa-arvoisuuden. Epätasa-arvoisuus ei muodostunut pelkästään luokista vaan myös kaupunki- ja maalaisnaisten välillä. Epätasa-arvoisuutta kohdistui myös erityisesti etnisiin ryhmiin.²⁸ Teollistumisen priorisoinnin vuoksi maaseudun ja kaupunkien väliset elintasot olivat huomattavat. Maaseudulla oli myös huomattavasti huonommat palkat, etuudet ja palvelut, kuten lastenhoitojärjestelmät sekä terveydenhoidon palvelut, kuin kaupungissa.²⁹ Teoksessa kuvataan kaupungissa asuvan Olgan elämää, teoksen on kirjoittanut Moskovassa elänyt korkeakoulutettu nainen, jonka vuoksi teos kuvaakin hyvin kapean kuvan neuvostonaisen arjesta. Kuitenkin teoksessa käsitellään myös sellaisia asioita, jotka ovat voineet koskettaa lukijoita myös muualla kuin Moskovassa, kuten sukupuolirooleja, perhesuhteita, aborttia, ystävyyttä, sekä kaksoistaakkaa.

---

²⁴ Sjö & Leskelä-Kärki, 2020, 13.

²⁵ Ilic, 2020, Introduction.

²⁶ Kiblitckaya, 2000, 77–78.

²⁷ Meretoja & Mäkikalli, 2013, 35–36.

²⁸ Ilic, 2020, Evident inequalities.

²⁹ Tiaynen-Qadir, 2014, 256–259.

2 Teoksen läpileikkaavat teemat

2.1 Dokumentaarinen todiste vai kaunokirjallinen teos

Teos *Viikko kuin viikko* sijoittuu Moskovaan 1960- ja 1970-luvun taitteeseen. Tarinan kertojana ja päähenkilönä toimii 26-vuotias Olga Voronkova, joka on saanut moskovalaisesta instituutista nuoremman tutkijan paikan PVC-muovin laboratoriotyöryhmästä. Olgan työtehtäviin kuuluu PVC-muovin testaukset ja niistä raportoiminen. Olga asuu uudella asuinalueella, puolentoista tunnin matkan päässä työpaikaltaan perheensä kanssa. Hänen perheeseensä kuuluu kaksi lasta Kotja ja Gulka, jotka käyvät lastenseimessä ja -tarhassa. Perheeseen kuuluu myös Olgan aviomies Dima. Olga kertoo lukijalle teoksessa seitsemän päivän ajan elämästään. Olga jakaa teoksessa ajatuksiaan, arkeaan, keskusteluja ja tunteita. Olgan elämä pyörii työpaikan paineen ja kiireen sekä kodin talouden pyörittämisen ja lastenhoidon välillä, tuoden esiin näin Olgan elämää rasittavan kaksoistaakan. Teoksessa esiintyy myös muita laboratoriossa työskenteleviä naisia Olgan näkökulmasta kuvattuna, joista jokainen luo erilaisen kuvan neuvostonaisesta.

Teoksen tarina ja hahmot ovat fiktiivisiä, mutta teokseen on sekoitettu todellisen maailman yksityiskohtia. Tiistai aamuna, kun Olga on matkalla töihin, hän lukee bussissa Junost-lehdestä Aksjonovin kertomusta varastoon kasautuneista tynnyreistä.³⁰ Junost-lehti oli varsinkin nuorille suunnattu kirjallisuus aikakauslehti, jota julkaistiin vuodesta 1955 lähtien ja Aksjonov on viittaus Vasili Aksjonoviin, joka on venäläinen emigranttikirjailija.³¹ Ympäröivä maailma perustuu myös oikeaan kaupunkiin, Moskovaan. Teoksessa tuodaan havainnollisesti paljon yksityiskohtia arjesta kuten aina ruuhkaista julkista liikennettä, tuotantotavaroiden puutetta kaupoista, sekä kiirettä ja väsymystä, jotka seuraavat joka askeleella. Monet pystyivät ja pystyvät edelleen samaistumaan tämän kaltaisiin arjen hankaluuksiin.

Teoksen vastaanotolla pystytään myös havainnollistamaan, sen merkitystä sosiaalisena dokumenttina. Marja Sorvari kertoo kuinka teos *Viikko kuin viikko* sai useita kymmeniä arvioita Suomessa, niissä tuotiin esiin teoksen naisnäkökulmaa, sekä teoksen yhtäläisyydet niin suomalaisen kuin laajemmin länsimaisen naisen asemaan.³² Liisa Ilomäki nostaa artikkelissaan teoksesta esiin naisen aseman työpaikalla ja vertaa sitä suomalaisen naisen asemaan, Ilomäen mukaan naisen asema työssä on Neuvostoliitossa tasa-arvoisempi.

³⁰ Baranskaja, 82, 30.

³¹ Rytönen, 2011, 583.

³² Sorvari, 2025, 214.

Kotielämä kuvataan Ilomäen mukaan teoksessa kritiikkinä yhteiskunnallistetulle kodinhoidolle. Ylipäättään Ilomäki kuvaa teoksen olevan jotain muuta kuin ”tyypillinen feministinen” teos ja sen vetoavan nimenomaan sen vuoksi ”jokaiseen tavalliseen naiseen”, joka voi tunnistaa teoksesta työn, kodin ja lastenhoidon haasteet arjen keskeltä.³³

Tällainen fiktion ja dokumentin sekoittaminen kaunokirjallisuudessa ei ole Venäjän kirjallisuudessa poikkeavaa. Kaunokirjallisuuden avulla on pyritty muistamaan ja luomaan kuvauksia historian muutoskohdista kuten vallankumouksesta sekä teollistumisesta.³⁴ 1960-luvulla kaunokirjallisuudessa nousi esiin Baranskajan teoksen kaltainen arkiproosa, jossa luotiin kuvauksia neuvostoihmisistä ja heidän elämistensä. Baranskaja ei ollut ainoa, joka pyrki kuvaamaan naisten kokemaa arkea. Toinen samoihin aikoihin toiminut naiskirjailija, Irina Grekova³⁵, kirjoitti myös kaupunkilaisarjesta naisten kokemusten kautta.³⁶ Baranskajan teos ei ole siis tyyliltään erikoinen. Naiskirjailijoita 1960-luvulla oli useampia, ja he nostivat esiin, mutta kirjoittivat myös talteen naisten kokemuksia muun muassa yksinhuoltajuudesta, leskeydestä, toimeentulosta sekä ihmissuhteista.³⁷

Marja Sorvari kuvaa Baranskajan teosta niin yhteiskunnalliseksi dokumentiksi kuin kaunokirjalliseksi teokseksi. Sorvarin mukaan teoksen kerrontatyyli on saatu havainnollistettua päähenkilön näkökulman rajoittuneisuutta ja passiivisuutta osaansa.³⁸ Liisa Steinby esittää kuinka kaunokirjallisuus usein nähdään täysin seipitettyinä tarinana, mutta fiktiivisyyden kriteerit eivät ole mustavalkoisia. Fiktiivisen tarinan kautta voidaan Steinbyn mukaan tuoda esiin elämisen totuuksia.³⁹ Vaikka teoksen hahmot ja tarina on keksitty, silti tarina luo kuvaa todellisuudesta. Teoksen avulla lukija voi yhdistää tarinan fiktiivisen kokemuksen omaan todelliseen kokemukseen, samaistua päiväkirjaansa kirjoittavaan Olgaan. Teos voi toimia sosiaalisena dokumenttina universaaleista kokemuksista, vaikka sen tarina ei itsessään ole totta.

2.2 Kiire, kyselykaavake ja kaksoistaakka

Kiire ei teoksessa ole pelkkä Olgan elämää kuvaava piirre, vaan sen kautta teoksesta ilmentyy myös arjen ahdistuneisuus, ajan puute ja tekemisen määrä. Kiire tulee esiin joka puolella,

³³ Ilomäki, *Kunta ja me*, 3.3.1983.

³⁴ Ekonen, 2011, 549.

³⁵ I. Grekova, on kirjailijan taiteilijanimi, oikea nimi on Jelena Ventsel (1907–2002).

³⁶ Rytönen, 2011, 585.

³⁷ Rytönen, 2011, 586.

³⁸ Rytönen, 2011, 584.

³⁹ Steinby, 2013, 23–24.

koti- ja työmatkoilla Olga juoksee aina trollickaan, josta metroon, josta bussiin: ”Jälleen bussi, tavan mukaan täpötäysi, sitten metro ja vaihto Belorusskajan aseman sekasorrossa.”⁴⁰ Työpaikalla hän on aina myöhässä ja pohtiikin yhdessä kohtaa jouduttuaan puhutteluun päällikön kanssa: ”Ehkä tämä on vain iänikuista hermoiluani ja hoppuani, pelkoa siitä, etten ehdi, että myöhästyn ...”, toisaalta Olga toteaa: ”Ei sittenkään, hän halusi läksyttää minua, myöhästymiseni ärsyttävät häntä. Hän on oikeassa” ja toteaa että: ”tämä saa riittää”.⁴¹ Tällaisissa kohdissa yhdistyy passiivisuus ja ahdistuneisuus. Olgan mieltä painaa selkeästi arjesta selviytymisen vaikeudet, mutta ei ota kantaa siihen miksi asia on niin, miksi bussit ovat täynnä tai miksi hänellä on aina kiire kotiin ja töihin. Kiireellä siis myös havainnollistetaan sitä, kuinka Olgalla ei ole aikaa pohtia omaa osaansa tai asemaansa.

Toinen teoksessa näkyvä pääteema on kyselykaavake, joka on ilmestynyt Olgan työpöydälle tarinan ensimmäisenä päivänä maanantaina. Jokainen laboratoriossa työskentelevä nainen on saanut samanlaisen omalla nimellään varustettuna. Kaavake on laaja ja Olga esittelee lukijalle siitä kysymyksiä esimerkiksi perheestä, lasten määrästä ja iästä, käyvätkö lapset lastenseimessä, -tarhassa tai kouluikäisille tarkoitettussa iltapäiväkerhossa, asunnon koosta ja tasosta. Kaavakkeen laatijat haluavat myös tietää kuinka paljon aikaa naisilla menee viikossa kodinhoitoon, lastenhoitoon, sekä vapaa-aikaan.⁴² Kaavake kulkee tarinassa Olgan takaraivossa koko viikon ajan ja sen ympärillä käydään useampi keskustelu, ja jopa riitaisia väittely naisten toimesta. Kaavakkeen kautta nousee esiin erilaisia näkökulmia neuvostonaisten asenteista ja ajatuksista omasta asemastaan yhteiskunnassa.

Kolmas teoksessa näkyvä abstraktimpi teema on kaksoistaakka. Kaksoistaakkaa ei mainita missään vaiheessa kirjassa suoraan, mutta se ilmenee teoksessa erilaisissa konteksteissa varsinkin kiireen ja kyselykaavakkeen kautta. Yleisesti kaksoistaakka näkyy Olgan tasapainotellessa talouden hoidon, lasten hoidon ja palkkatyön välillä. Perjantaina Olga keskustelee työkavereidensa kanssa siitä, miten kaavake tulisi täyttää: ”miten lasketaan paljonko mihinkin kuluu aikaa”.⁴³ Naiset tulevat siihen tulokseen, että kysymys siitä kuinka paljon kotitöihin kuluu aikaa, on typerä: ”Pystyykö kukaan laskemaan kotitöihin kuluva aikaa, vaikka kulkisi viikon sekunttari kädessä?”⁴⁴ Naiset päättävät laskea kuinka paljon aikaa jää, jos koko viikon käytettävästä ajasta vähennetään työaikaan, sekä työ- ja kotimatkoihin

---

⁴⁰ Baranskaja, 1982, 25.

⁴¹ Baranskaja, 1982, 8.

⁴² Baranskaja, 1982, 12.

⁴³ Baranskaja, 1982, 74.

⁴⁴ Baranskaja, 1982, 75.

kuluva aika. Tulos on 48–53 tuntia. Tämän jälkeen muiden naisten kanssa hämmentyneenä Olga ihmettelee itsekseen: ”Miksi se ei sitten riitä? Miksi raahaamme perässämme viikosta toiseen tekemättömien töiden taakkaa? Kuka osaa vastata?”⁴⁵ Teoksessa naisia painaa jatkuva ja kasaantuva työn määrä, jolle ei tunnu olevan loppua. Naiset pohtivat miten eivät selviä työn määrästä, mutta eivät sitä, miksi työn määrä kohdistuu juuri heille.

Sukupuolella on Venäjän historiassa ollut aina merkittävä rooli, Neuvostoliiton aikana sukupuoli merkitsi sitä minkä roolin kukakin saa kommunistisen valtion rakentamisessa.⁴⁶ Neuvostoliiton alkuvaiheilla naisista ja miehistä tehtiin tasa-arvoisia lain edessä.

Konkreettisia muutoksia oli avioerojen salliminen ja naisen oikeus omaisuutensa avioliitossa turvattiin.⁴⁷ Puolueen ajatuksena oli luoda naisten emansipaatio naisten työllistymisen kautta, jos naisilla olisi omat tulot, eivät naiset olisi riippuvaisia miehistään. Tätä naisten kannustamista työelämään ei tuettu kannustamalla miehiä ottamaan osaa kodin piirin tehtävistä tai lastenhoidosta.⁴⁸ Tarkoituksena oli tukea naisten työllistymistä siirtämällä perinteisiä naisten kotitöitä, kuten pyykinpesu ja lastenhoito julkisten palveluiden piiriin, mutta tässä onnistuttiin vajanaisesti ja naisille lopulta jäi uuden palkkatyön lisäksi edelleen perinteiset kotityöt.⁴⁹

Sara Ashwinin mukaan bolshevikkien politiikka edisti naisten emansipaatiota monin eri tavoin, mutta naisten emansipaatio ei koskaan ollut puolueen prioriteetti.⁵⁰ Naisten työllistymistä tavoiteltiin, koska se oli välttämätöntä teollistumisen osalta. Julkisella lastenhoidolla tavoiteltiin myös lasten varmempaa ja aikaisempaa ideologista kasvatusta. Kun Stalin julisti naiskysymyksen ratkaistuksi, käsitti se vain kommunistisen ajatuksen naisten emansipaatiosta työllistymisen kautta, naiset oli saatu pois yksityisestä kodista ja olivat nyt osana järjestelmää.⁵¹ Teollistumisen kautta naisten osuus työvoimasta kasvoikin nopeasti, vuonna 1928 naisten osuus työvoimasta oli 23 prosenttia, vuonna 1945, luku oli 56 prosenttia ja 1970-luvulla 50 prosenttia.⁵² Melanie Ilicin tutkimuksessa tuleekin esiin kuinka naisten kokemus tasa-arvosta erosi heille esitetystä retorisesta tasa-arvosta. Naisilla oli mahdollisuus kouluttautua ja saada pätevyys uusiin ammatteihin, mutta käytännössä naiset saivat edelleen

---

⁴⁵ Barasnakaja, 1982, 75.

⁴⁶ Ashwin, 2000, 13–14.

⁴⁷ Ashwin, 2000, 18–19.

⁴⁸ Ilic, 2020, The domestic division of labour.

⁴⁹ Ilic, 2020, Contemporary reflection on equality.

⁵⁰ Ashwin, 2000, 19–21.

⁵¹ Ashwin, 2000, 22–24.

⁵² Savkina, 2014, 242.

huonompaa palkkaa, naisten työllistymistä ja työpaikalla etenemistä hankaloitti äitiyden tuoma vastuu lapsesta.⁵³

Teos tuo esiin mikrotason historian, arjen näkökulman ja sen miten rakenteelliset, valtion tasoiset puheet ja teot vaikuttavat konkreettisesti kansalaisten elämään. Tutkimuksessaan Melanie Ilic kertoo, kuinka naisten kokema tasa-arvo näkyi kaduilla, kuinka kaduilla miehet kävelivät kätet vapaina, kun taas naisten käsissä roikkui ruokakassit ja lasten kätet.⁵⁴ Myös Olga juoksee teoksessa aina kotiin painavat ruokakassit käsissään: ”Ja minä pidän kiirettä, pian, pian kotiin heidän luokseen. Juoksen, ruokakassit keikkuvat ja hakkaavat polviani.”⁵⁵ Naisten emansipaatio on mahdollistanut Olgan kouluttautumisen ja työllistymisen, mutta siihen liittyy paljon muutakin. Teoksesta voi tulkita kuinka kulttuuriset ja sosiaaliset rakenteet sukupuolirooleista ovat jääneet elämään kodin piirissä, sekä ihmisissä itsessä ja kuinka äidin ja vaimon roolin merkitys on rajoittanut naisten mahdollisuutta kokonaisvaltaiseen tasa-arvoon.

---

⁵³ Ilic, 2024, Evident inequalities.

⁵⁴ Ilic, 2020, The domestic division of labour.

⁵⁵ Baranskaja, 1982, 38.

3 ”Todellinen neuvostonainen”

3.1 Olga tutkijana ja työntekijänä

Teoksessa on kaksi paikkaa, joissa Olga viettää elämästään eniten aikaa, työpaikka ja koti. Olgan kiintymys työhön tulee usein esiin, mikä ei ollutkaan neuvostonaiselle poikkeuksellista. Melanie Ilic tuo esiin tutkimuksessaan, kuinka mielipidekyselyiden mukaan, suurin osa naisista ei halunnut lopettaa palkkatyön tekoa, vaikka taloudellinen tilanne olisi sen sallinut. Työnteosta oli tullut naisille tärkeä osa elämää.⁵⁶ Työn kuvataan teoksessa tuovan naiselle vapautta, osan omaa identiteettiään, jotain merkityksellistä elämään, sekä useita ihmissuhteita ja tukiverkostoja. Miehet kuitenkin usein toimivat perheen päätoimisina elättäjinä, Stalinin jälkeisessä Neuvostoliitossa naisten palkka oli 65–79 prosenttia miesten palkasta.⁵⁷ Yhdessä hetkessä Olgan aviomies Dima ehdottaakin, että Olga jäisi kotiin, jotta voisi itse edistyä urallaan paremmin, he voisivat tienata enemmän ja lapsillekin olisi parempi, jos he saisivat olla äitinsä kanssa kotona. Olga suivaantuu aiheesta ja vastaa:

Dima et kai vain luule, ettenkö haluaisi lasten parasta? ihan varmasti. Mutta se mitä sinä ehdotat, on yksinkertaisesti ... minun mitätöimistäni. Entä viiden vuoden opintoni? Diplomini? Virkani? Tutkimukseni? Miten helposti sinä lakaisit ne syrjään – huiskis vain ja sillä selvä! minkälainen minusta tulisi, jos jäisin kotiin? kiukkuinen kuin piru, motkottaisin teille kaiken aikaa.⁵⁸

Olgalle työ on enemmän kuin pelkkä rahan tuoja. Olga kokee työn tuovan hänelle itseisarvoa, sekä tasapainoa, joka auttaa selviytymään arjesta. Vaikka naisten kouluttautuminen mahdollistui vallankumouksen myötä ja naiset saavuttivat paikkansa myös miesvaltaisilla aloilla, oli työpaikalla usein vastassa naisvihamielinen ilmapiiri. Naiset saattoivat kokea työpaikalla ennakkoluuloja sekä epäilyjä.⁵⁹ Olgan työpaikalla työskentelee samassa laboratoriossa lähinnä naisia, joten tämänlaiset huomiot teoksessa jäävät taka-alalle. Ainoastaan kun hän on puhuttelussa päällikön kanssa, Olgan kykyä suoriutua työstä epäillään.⁶⁰ Työpaikalla korostuu Olgan hankaluudet selviytyä työpaikan aikataulusta sekä haasteet lasten tuoman velvollisuuden kanssa. Lastenhoidon vastuun kaatuessa aina naiselle

---

⁵⁶ Ilic, 2020, Benefits of soviet system. Pääluvun otsikon lainaus Baranskaja, 1982, 22.

⁵⁷ Kiblitckaya, 2000, 84–85.

⁵⁸ Baranskaja, 1982, 90.

⁵⁹ Ilic, 2020, Workplace friction.

⁶⁰ Baranskaja, 1982, 6.

tuli lasten saannista taakka vain naisille, joka näkyi työllistymismahdollisuuksissa ja työpaikalla etenemisessä. Vaikka kulttuurisesti äitiyttä arvostettiin ei sitä valtion tasolla priorisoitu niin, että naiset olisivat saaneet tarvittavan tuen valtiolta. Usein naiset joutuivatkin tukeutumaan omaan äitiinsä tai anoppiinsa.⁶¹

Yksi kysymys lomakkeessa saa Olgan erityisesti huolestumaan: ”Töistä poissaolo sairauden takia: oma sairaus, lasten sairaus...”.⁶² Olga tietää, että poissaoloja on paljon, varmaan eniten, olihan hänellä kaksi lasta. Olgan lapset, Kotja ja Gulka käyvät molemmat valtion järjestämässä päivähoitossa. Olgan päivää helpottaa myös se, että lasten isä Dima vie ja hakee lapset hoidosta joka arkipäivä. Päivähoitossa kävi paljon lapsia, ja huono puoli lastentarhassa, ja -seimessä olikin siellä kiertävät taudit.⁶³ Lasten ollessa kipeänä äidit jäivät kotiin hoitamaan lapsiaan.⁶⁴ Päivähoito siis vapautti Olgan arjesta paljon aikaa palkkatyölle, mutta se ei kuitenkaan kokonaan poistanut lasten tuomaa vastuuta.

Teoksessa Olgan lapset eivät pelkästään vaikuttaneet hänen työssä käyntiinsä, vaan myös hänen työllistymiseensä. Olga kertoo yhdessä hetkessä, kuinka joutui jättämään aikaisemman työnsä tehtaalla, kun heidän toinen lapsensa syntyi.⁶⁵ Työssä käyvien naisten oli mahdollista saada Neuvostoliitossa jopa neljä kuukautta palkallista äitiyslomaa sekä jäädä vuodeksi palkattomalle äitiyslomalle, mikäli heillä oli siihen resursseja.⁶⁶ Olgalla oli kuitenkin takana jo vuosi lomaa ensimmäisen lapsen kanssa, joten hänen oli jätettävä työ päättäessään pitää toisen lapsen.

Vaikka työpaikalla Olgaa painaa kiire ja paine suoriutua, teoksessa kuvataan, kuinka Olga myös aidosti nauttii työstään eikä tee sitä vain velvollisuudesta valtiota tai perhettään kohtaan. Yhdessä hetkessä Olga kuvaa: ”Syvennyn kiehtovaan urheiluun, jossa itse olen valmentaja ja valmennettava urheilijani on – Muovi. Hän on selvittänyt ensimmäisen erän ja valmistautuu toiseen...”⁶⁷ Olga juoksee jatkuvasti instituutiota ympäri jatkuvalla kiireellä, mutta kun hän vihdoinkin saa hetken kahden tutkimuksen kanssa hän syventyy siihen ja unohtaa kaiken muun: ”Jonkin ajan kuluttua löydän vehnäpullan ja rahkajuuston muistiinpanojeni päältä. Johan on kumma! Minähän söin jo pullan ja juuston ylhäällä. Onko Ljuska käynyt täällä? En ainakaan

⁶¹ Ilic, 2020, attitudes to marriage and motherhood.

⁶² Baranskaja, 1982, 13.

⁶³ Ilic, 2020, maternity leave and childcare.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Baranskaja, 1982, 38.

⁶⁶ Ilic, 2020, maternity leave and childcare.

⁶⁷ Baranskaja, 1982, 63.

huomannut. On oikein mukava työskennellä näin, omaan tahtiin, hiljaisuudessa, kahden kesken tehtävän kanssa.” Samalla hetkellä Olga keskeytetäänkin, kun hän on myöhästymässä seminaarista.⁶⁸ Tällaisissa hetkissä Olga vetää lukijan mukaan tutkimuksen ihmeelliseen maailmaan, lukija voi jakaa Olgan kanssa intohimon ja innostuksen hetken, jonka Olga saa, kunnes se jo viedään pois.

Olgan elämään kuuluu myös hänen työpaikaltaan saadut ystävät, työpaikan tuoma yhteisö ja tukiverkostot. Perjantain saapuessa Olgan paine kiireen kanssa kasaantuu entisestään. Tutkimuksen raporttien määreajat lähenevät, mutta kaikki tuntuu olevan vielä kesken, Olga istuu kädet riippuen ja miettii: ”Etten mitenkään ehdi...”⁶⁹ Samassa hetkessä kuitenkin Tumma Ljusja laskee käden Olgan olkapäälle ja kysyy tältä: ”Mikä sinun on Buratinka?” Tumman Ljusjan saapuminen paikalle on Olgalle suuri helpotus: ”Ljusja miten kivaa! Hipaisen poskellani hänen kättään. Hän ymmärtää aina kaiken. Olen tosiaan poissa tolaltani. Hukkunut työhön ja kotiasioihin liittyvien tehtävien ja huolien kaaokseen.”⁷⁰ Tämä ei ole ainut hetki, kun Olga kaipaa Tumman Ljusjan tukea. Tumma Ljusja on selvästi Olgalle tärkeä ihminen, ei pelkästään työstä selviytymisen vuoksi vaan myös elämän muissa huolissa.

Yhteiskunnan kriisiytyessä, naisille oli merkityksellistä se, että he pystyivät luomaan identiteetin ja tukiverkostoja niin kodin piirissä kuin myös työpaikalla. Tämänkaltaiset ihmissuhteet ja verkostot auttoivat naisia selviytymään ja sopeutumaan elämän ja yhteiskunnan muutoksiin.⁷¹ Miehillä oli myös omat ystävät ja tukiverkostonsa, mutta niiden tuoma yhteisö ja tuki keskittyi lähinnä työidentiteettiin ja työelämän haasteista selviämiseen.⁷² Tatiana Tiaynen Qadir tuo esiin miesten elämää hankaloittaneen maskuliinisuuden kriisin, joka näkyi kun yhteiskunnan muutokset toivat mukanaan työttömyyden, epävarmat työsuhteet sekä patriarkaalisen perhedynamiikan murtumisen. Tämä maskuliinisuuden kriisi ilmeni alkoholismina ja itsetuhoisena käytöksenä.⁷³ Teoksessa tuodaan esille monella eri tavalla, kuinka työpaikan tuoma identiteetti, intohimo ja ihmissuhteet ovat merkittäviä Olgalle. Työyhteisön tuoma tuki näkyy niin työpaikalla kuin arjen haasteista selviytymisessä.

---

⁶⁸ Baranskaja, 1982, 63.

⁶⁹ Baranskaja, 1982, 70.

⁷⁰ Baranskaja, 1982, 70.

⁷¹ Sorvari & Löfgren, 2014, 270.

⁷² Ibid.

⁷³ Tiayana-Qadir, 2014, 256–259.

3.2 Erilaiset neuvostonaiset

Teoksessa *Viikko kuin viikko*, Olgan työpaikalla näkyvien kollegoiden ja ystävien kautta ei tule esiin pelkkä ystävyys. Näiden naisten kautta teoksessa luodaan erilaisia kuvia siitä, millainen on neuvostonainen, millaisia odotuksia tai paineita naiset kokevat ja kuinka he kokivat tasa-arvon ja millaisia ajatuksia he jakavat. Nämä keskustelut nousevat esiin naisten keskustellessa kaavakkeen kysymyksistä ja sen motiiveista. Kattavaa yhtenäistä tiivistelmää siitä minkälainen neuvostonaisen kuuluisi olla ei ole. Sellaista kuvausta ei löydy virallisesta neuvostopropagandasta, elokuvista, kirjoista tai maalauksista.⁷⁴ Ilicin tutkimuksessa naisten tarinat esittävät laajan joukon piirteitä, jotka ovat liitetty käsitteeseen ”neuvostonainen”.⁷⁵ Nainen kuvattiin usein kodin todellisena tukipilarina, osa naisista näki lapsen saamisen elämänsä tavoitteena, mutta myös velvollisuutena. Osa haastatelluista naisista, joilta kysyttiin millainen, on ihanteellinen neuvostonainen, koki, että heidän jokapäiväisten elämän haasteiden vuoksi heillä oli vaikeuksia olla sellainen äiti tai vaimo kuin he toivoivat.⁷⁶ Naisten kertomuksien perusteella myös se, kuinka paljon Neuvostoliiton sukupuolien tasa-arvon mantraa sisäistettiin, vaihtelee. Jotkut keskittyivät enemmän luokkien väliseen tasa-arvoon ja jotkut taas tiedostivat, ettei naisten emansipaatio ollut sitä mitä väitettiin.⁷⁷

Olga kertoo keskustelustaan kahden ystävänsä kanssa, Tumman Ljusjan ja Vaalean Ljusjan. Vaalea Ljusja kertoo väestötieteilijöiden tuoneen kyselykaavakkeen, ja jos se onnistuu, sillä testataan koko Moskova.⁷⁸ Tumma Ljusja selittää kuinka kaavakkeella pyritään selvittämään tärkeä kysymys: ”miksi naiset eivät halua synnyttää?” Vaalea Ljusja pyrkii väittämään vastaan, että eivät he niin sanoneet, mutta Tumma Ljusja selittää:

Sanoivatpa. Ne vain nimittivät sitä ’väestönkasvun riittämättömäksi tempoksi’. Sinä ja minä emme ole lisääntyneet edes sen vertaa, että väkiluku pysyisi ennallaan. Joka avioparin pitää synnyttää kaksi tai jopa kolme lasta ja meillä kummallakin on vain yksi ... (Tässä kohtaa Ljusja muistaa, että Vaalea Ljusja on yksinhuoltaja.) Sinä saat olla rauhassa, eivät ne sinulta voi vaatia. Olga voi myös pysyä rauhallisena, hän on jo toteuttanut suunnitelman. Mutta minä? Minulle lykätään suunnitelma nenän eteen ja silloin – hyvästi väitöskirja!⁷⁹

⁷⁴ Savkina, 2014, 248.

⁷⁵ Ilic, 2020, Self-characterisation of the soviet woman.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ilic, 2020, Contemporary reflections on equality.

⁷⁸ Baranskaja, 1982, 15.

⁷⁹ Baranskaja, 1982 15–16.

Tumma Ljusja on teoksessa nainen, jolle on tullut ilmi se, mitä naiselta neuvostovaltiossa vaaditaan, mikä nähdään naisen tehtävänä. Hän tiedostaa oman asemansa neuvostovaltion sukupuolijärjestelmässä. Hänelle kuitenkin tärkeintä on hänen työnsä ja väitöskirjansa. Vaalealla Ljusjalla on taas erilainen lähestyminen aiheeseen. Vaalea Ljusja kokee edelleen tietynlaista suhdetta ja luottoa valtiota kohtaan, kun Olga kuvaa Vaalean Ljusjan vastausta seuraavasti:

- Mikä ... suunnitelma? hän voihailee ja ohuet kulmakarvat kohoavat kiharoitten alle.
 – Ei voi olla totta. Lasket leikkiä! Hänen äänensä kuulostaa pettyneeltä. – Tietenkin lasket leikkiä... Ei, mutta tytöt, minä en usko, että kaavake on ihan yhdentekevä. Kaikki äidit saavat varmaan jotain etuja. Vai mitä? Lyhennetään työpäivää esimerkiksi. Ehkä aletaan maksaa meille enemmän kuin kolmelta päivältä kun lapset ovat sairaina ... Sitten saa nähdä. Jotakin myös tapahtuu, kun kerran asioita tutkitaan.⁸⁰

Teoksessa kaavakkeen ympärillä käydyt keskustelut liittyvät toistuvasti väestönkriisiin, syntyvyyden laskuun ja naisen velvollisuuteen ongelman ratkaisemiseksi. Keskustelua naiskysymyksestä ruvettiin jälleen avaamaan 1950-luvulla. Syitä naiskysymyksen uudelleen avaamiselle oli syntyvyyden lasku, työvoiman puute ja suuren neuvostokansan symbolinen merkitys suurvalta-ajattelulle.⁸¹ Tumma Ljusja selittää Vaalealle Ljusjalle: ”Meillä on liian vähän aktiiviväestöä, työvoimaa ei riitä kaikkeen. Siitä on kysymys. Käsitätkö? Jo nyt on liian vähän rakennusalan työntekijöitä. Entä tulevaisuudessa? Kuka meillä rakentaa?” Kun Vaalea Ljusja ihmettelee: ”Mitä sitten pitää rakentaa?” Tumma Ljusja jatkaa: ”Kaikkea: taloja, tehtaita, koneita, siltoja, tietä ja raketteja, kommunismia... Kaikkea vaan. Entä kuka tätä kaikkea aikoo puolustaa? ja asuttaa maamme?”⁸² Tässä keskustelussa huomaa selkeästi kaksi toisistaan eroavaa naista, eri tilanteissa, eri asenteilla. Olgakin kuvaa ystäviään: ”Ljusja Markorjan muistuttaa hiiltynyttä kekälettä ja Ljuska pörröistä valkoista lammasta”.⁸³

Huoli syntyvyyden laskusta on tärkeä kysymys naisille ja Vaalea Ljusja puolustaa kaavaketta: ”Pitäähän etsiä jotain ulospääsyä tästä vakavasta ja vaarallisesta tilanteesta, väestötieteellisestä kriisistä.”⁸⁴ Osan mielestä kuitenkin kaavake on tahditon, yhden mielestä

⁸⁰ Baranskaja, 1982, 17–18.

⁸¹ Salmenniemi, 2014, 299–300.

⁸² Baranskaja, 1982, 18.

⁸³ Baranskaja, 1982, 16.

⁸⁴ Baranskaja, 1982, 33.

ongelma koskee vain naimisissa olevia, kun taas toinen näkee ongelman kansallisena, koskien kaikkia tiettyyn ikään asti.⁸⁵ Tumman Ljusjan mielestä kaavake on tyhjänpäiväinen, hänen mukaansa kaavake jo itsessään myöntää, ettei ongelmaa voida ratkaista väestötieteellisin keinoin, vaan syyt lapsen hankintaan ovat yksilökohtaisia.⁸⁶ Marja Matvejevna ei miellytä Tumma Ljusjan huomautus ja vastaa: ”Meille on tehty valtavan paljon naisten vapauttamiseksi orjuudesta eikä ole mitään syytä olla uskomatta yrityksiin tehdä vielä enemmän”.⁸⁷ Teoksessa ei suoraan kritisoida naisen luonnollista roolia äitinä tai sukupuolijärjestelmää, vaan keskusteluilla herätellään ajatuksia siitä, mikä on naisen rooli Neuvostoliitossa ja millaisia velvollisuuksia siihen liittyy.

Ilicin tutkimuksessa tulee esiin uusi tutkimussuuntaus sukupolvien välisiin yhteisiin kokemuksiin Neuvostoliitossa.⁸⁸ Marina Kiblitkaya esittää kuinka sukupolvien välillä oli eroja siinä, miten sukupuolirooleihin, valtioon ja työn tekoon suhtauduttiin. Hän erittelee tutkimuksessaan kolme eri neuvostoajan naiselättäjä sukupolvea. Ensimmäisen ryhmän naiset toimivat perheen elättäjinä Stalinin aikana. Heidän hän kuvaa olleen naimisissa valtion kanssa. Näille naisille tärkeintä elämässä oli tehdä työtä ja vasta sen jälkeen tulisi henkilökohtainen elämä. Tämänkaltainen ajatusmalli muovaantui Neuvostoliiton aikana, mutta työn merkityksen perinne säilyi koko neuvostoajan. Toinen ryhmä on Stalinin jälkeiset naiset, jotka joutuivat perheen elättäjiksi olosuhteiden pakosta. Näillä naisilla oli edelleen korkea työmoraali, mutta heidän motivaationsa olivat erilaiset. Ideologiaa ei enää ymmärretty samalla tavalla suhteessa valtioon vaan naisia ohjasi vastuu perheestä. Viimeinen ryhmä on Neuvostoliiton jälkeiset naiselättäjät, jotka Kiblitkaya kuvaa valtiosta eronneiksi.⁸⁹ Teoksessa, nousee esiin erilaisia asenteita sukupolvien välisinä kokemuksina. Teoksessa naiset ovat työssäkäyviä, mutta heitä ohjaa erilaiset motiivit työntekoon.

Olgan, Tumman Ljusjan ja Vaalean Ljusjan keskeyttää Marja Matvejevna. Olga kuvaa Marja Matvejevnan olevan rehti, kaikkien kunnioittama, mutta tämän kanssa on mahdoton keskustella mistään vakavasta, sillä hän on ”vanha idealisti”. Olga kuvaa seuraavasti:

Hänen elämäkertansa on erikoislaatuinen: tuotantokommuuni kolmekymmentäluvun alussa, neljäkymmentäluvulla rintama ja poliittinen osasto. Hän asuu yksin, tyttäret on

---

⁸⁵ Baranskaja, 1982, 33–34.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Baranskaja, 1982, 34–35.

⁸⁸ Ilic, 2020, Generational cohorts,

⁸⁹ Kiblitkaya, 2000, 77–78.

aikoinaan kasvatettu lastenkodissa, jo kauan heillä on ollut omat lapsensa. Marja Matvejevnaa kiinnostaa vain työ, sekä tuotannollinen että poliittinen. Hän on jo seitsemänkymmentä.⁹⁰

Neuvostovallan alkupuolella lasten kasvatus nähtiin sosiaalisesti yhteisenä asiana.⁹¹ Olga Issouповan esittää, kuinka 1920–1930-luvuilla lehdissä vielä puhuttiin siitä, kuinka naisen tuli vapautua lapsen tuomasta taakasta, ja joillekin tämä tarkoitti lapsen hylkäämistä. Ilmapiiri muuttui 1934 mennessä, kun lasten hylkääminen kriminalisoitiin ja vastuu lapsesta jäi naiselle.⁹² Hylkääminen vaihtui naisen velvollisuuteen löytää lapselle hoitopaikka, joka saattoi tarkoittaa vaihtoehtoisesti sitä, että tarpeen tullen lapsi jätettiin isovanhemmilleen viikoksi, kuukaudeksi tai jopa vuodeksi.⁹³ Marja Matvejevnan kautta teokseen on tuotu valtioon syvästi luottava ”vanha idealisti”, joka on kasvanut vahvan valtion propagandan ja työmoraalikasvatuksen läpi.

Marja Matvejevna tuo teoksessa esiin myös käsityksen ”todellinen neuvostonainen”. Matvejevna kysyy naisilta mistä he keskustelivat, johon Olga vastaa vilpittömästi, mutta kysymyksen kiertäen, kuinka jostain syystä häpeää sitä, että hänellä on kaksi lasta.⁹⁴ Tähän Matvejevan vastaa puuskahtaen: ”Ette saa ajatella noin, Olga. Teidän pitää olla ylpeä siitä, että olette hyvä äiti ja lisäksi vielä hyvä työntekijä. Olette todellinen neuvostonainen!” Olga pohtii sitten itsekseen: ”Mistä syystä minun pitää olla ylpeä; olenkohan minä niin hyvä äiti ja kannattaako minun ihmeemmin kehuskella työntekijänä ja mitä sisältyy käsitteeseen ’todellinen neuvostonainen’?! Sitä on turha kysyä Marja Matvejevnalta.”⁹⁵ Olga esittää teoksessa uudempaa sukupolvea, joka kyseenalaistaa Matvejevnan kaltaisen vanhemman sukupolven vahvan kommunistisen ajatusmaailman, mutta toimii kuitenkin pitkälti sen normien mukaisesti.

Näissä keskusteluissa nousee esiin useampi erilainen asennoituminen Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmää ja -politiikkaa kohtaan. Osa naisista luottaa valtioon, kaikki naiset näkevät tärkeänä kommunistisen valtion rakentamisen ja väestökriisin ratkaisemisen. Tumma Ljusja, kaikista skeptisimpänä, näkee väestökriisin oikeana ongelmana, mutta ei luota neuvostovallan tasa-arvo puheisiin ja pelkää kohtaloaan äitinä ja vaimona neuvostovaltiossa.

⁹⁰ Baranskaja, 1982, 20–21.

⁹¹ Issouповa, 2000, 53–55.

⁹² Issouповa, 2000, 56–58.

⁹³ Ilic, 2020, maternity leave and childcare.

⁹⁴ Baranskaja, 1982, 22.

⁹⁵ Baranskaja, 1982, 22.

Marja Matvejevna ”vanhana idealistina”, puolustaa ja luottaa neuvostovallan tukevan ja auttavan naisia, kunhan jokainen kantaa kortensa kekoon. Häntä ohjaa selvästi ideologia ja velvollisuus valtiota kohtaan. Vaalea Ljusja on myös huolestunut väestökriisistä, mutta enemmän kuin uskoo, niin toivoo valtion kuulevan äitien huolen ja ajavan myös heidän oikeuksiaan. Olga ei työpäivän aikana huvittanut keskustella aiheesta, mutta myöhemmin kotimatalla hän kuitenkin harmittelee, että keskustelu aiheesta olisi voinut olla kiinnostavaa.⁹⁶ Olga on kiireen alla hyväksynyt asemansa Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmässä, hänen kauttansa lukija saa teoksesta tunteita ja kokemuksia neuvostoarjesta, mutta muiden hahmojen kautta Olga kertoo lukijalle yhteiskunnassa vallinneista keskusteluista ja asenteista.

---

⁹⁶ Baranakaja, 1982, 36.

4 Äitiys

4.1 Olga vaimona ja kahden lapsen äitinä

Koko Neuvostoliiton ajan avioliitto säilyi vahvana ja naisten odotettiin menevän naimisiin jo suhteellisen nuorena, vaikka Neuvostoliiton alkuvaiheen asenteet perheinstituutiota vastaan keskiluokkaisena instituutiona, mursivat joitakin perinteisiä rakenteita. Avioliitto saattoi tarkoittaa naiselle mahdollisuutta muuttaa kaupunkiin, mikä toi taas mukanaan uusia työllistymismahdollisuuksia. Avioliittoihin hakeuduttiin sosiaalisen aseman muutoksen toivossa, sekä käytännön syistä.⁹⁷ Olga kertoo teoksessa rakastuneensa opiskeluaikoinaan: ”Näin siinä kävi: tyttö näki pojan, poika näki tytön ja he rakastuivat.”⁹⁸ Avioliiton lisäksi äitiys säilyi isona osana naisen elämää. Siinä missä leskivaimot saivat enemmän kulttuurista kunnioitusta kuin yksin eläneet naiset, äitiys nähtiin kulttuurisesti kunnioitettavana.

Teoksessa *Viikko kuin viikko* Olgan elämä äitinä näyttäytyy ristiriitaisena. Olgaa painaa talouden- ja lastenhoidon loppumaton työmäärä, kuitenkin samaan aikaan Olga muistuttaa lukijaa, kuinka rakastaa perhettään, eikä kadu valintojaan. Yhdessä hetkessä työpaikalla Olga toteaa ironisesti kollegoilleen: ”Tunnustan teille luottamuksellisesti, että olen synnyttänyt kaksi lasta yksinomaan valtiollisista syistä. Haastan teidät kaikki kilpailuun kanssani ja uskon, että lyötte minut sekä tuotteidenne laadun että määrän suhteen...!”⁹⁹ Toisessa hetkessä Olga kertoo, kuinka hän oli aikonut hänen toisen lapsen kohdalla tehdä abortin, mutta pitäneen kuitenkin lapsen. Olga kertoo, kuinka hän oli jäänyt kotiin ja kuinka rankkaa arki oli ollut, mutta painottaa kuitenkin: ”Olinko minä valinnut tuon osan? En tietenkään. Harmittaako minua? Ei toki. Siitä on turha puhuakaan. Rakastan heitä niin, pikku hupakoitamme.”¹⁰⁰ Tälliset maininnat teoksessa esittävät kuinka äitiyteen sekoittuu valtion ideologinen velvollisuus sekä Olgan omat arvot ja kokemus perheen tärkeydestä.

Kiire seuraa Olgaa kotiin, Olga pyrkii suoriutumaan kaikesta kunniakkaasti ilman ylimääräistä tunteilua, mutta paljastaa lukijalle arjestaan hetkiä, kun väsymys vie voiton. Palkkatyön jälkeen palkaton työ kotona jatkuu, tiskit pitää tiskata, ruokaa täytyy laittaa, lapset saada ruokittua, pestyä ja unille. Päivän päätteeksi Olga aina riitelee herätyskellon kanssa: ”Dima vetää herätyskellon, kuuden tunnin kuluttua tuo helvetinkone räjähtää. En halua

⁹⁷ Ilic, 2020, attitudes, to marriage and motherhood.

⁹⁸ Baranskaja, 1982, 48.

⁹⁹ Baranskaja, 1982, 35.

¹⁰⁰ Baranskaja, 1982, 38.

kuunnella kellon koneiston tikitystä ja vaivun sohvan läpi syvään, pimeään ja lämpimään uneen.”¹⁰¹

Viikonlopun koittaessa Olgan työmäärä kotona konkretisoituu. Dima leikkii lasten kanssa, kun Olga valmistaa aamupalan, jonka jälkeen Dima ja lapset lähtevät ulkoilemaan ja Olga aloittaa viikonlopun työt. Olga kertoo päivän rytmistä:

Ensimmäiseksi panen keiton kiehumaan – Keiton kypsessä siivoan huoneita, pyyhin pölyt, pesen lattiat, ravistelen peitteitä parvekkeella (se on tietenkin sopimatonta, mutta käteväntä), erittelen pyykin, panen Diman ja omani likoon Lotukseen, kerään yhteen nuyttiin pesulaan menevän, lasten pyykin lykkään huomiseen. Jauhan lihan kotletteja varten, huuhtelen kiisseliä varten hedelmät ja panen ne tulelle. Kuorin perunat.”¹⁰²

Nämä työt Olga tekee ennen kello kolmea, jolloin lapset ja Dima tulevat syömään lounaan. Iltapäivällä Olgan pitäisi siivota keittiö, pestä likoamassa olevat pyykkit, käytävä kylvyssä ja parsittava sukkahousut.¹⁰³

Olga kertoo asuvansa uudella asuinalueella, asunnossa, jossa on oma kylpyhuone ja kaasuohella. Tämän kaltaisia asuntoja ruvettiin rakentamaan vasta Hruštšovin aikana 1950-luvulla. Ennen tätä kerrostaloasunnoissa oli usein jaetut pesutilat sekä vessatilat joko rakennuksen sisällä tai ulkona pihan yhteydessä.¹⁰⁴ Suurimman osan pyykistä Olga pesee itse, mutta osan hän laittaa Dimalle vietäväksi pesulaan. Vallankumouksen jälkeen julkisista pesuloista puhuttiin, mutta nämä kehittyivät heikosti, Moskovassa tällaisia oli vain muutama. Pyykinpesukoneita puolestaan oli vain varakkaimmilla, joten pyykkien peseminen vei usein kokonaisen päivän.¹⁰⁵ Olgalla menee koko viikonloppu siivotessa ja kokatessa samalla kun Dima vie lapset ulos leikkimään, ja illalla toteaa: ”Eikö jo riitä tältä päivältä? Haluan vähän lueskellakin.”¹⁰⁶

Maanantaina aamulla Olga huomaa pukeutuessaan, että hänen hameestaan puuttuu hakanen. Muutamana iltana hän muistaa, ettei taaskaan ommellut hakasta takaisin paikalleen: ”Vasta

---

¹⁰¹ Baranskaja, 1982, 40.

¹⁰² Baranskaja, 1982, 78

¹⁰³ Ibid

¹⁰⁴ Ilic, 2020, At the soviet convenience.

¹⁰⁵ Ilic, 2020, Laundry.

¹⁰⁶ Baranskaja, 1982, 80.

silmät suljettuani muistan, etten taaskaan ommellut hakasta vyötäröön. Mutta mikään mahti ei saa minua enää peitteen alta.”¹⁰⁷ Kiblitskayan tutkimuksessa nousee esiin naisten vahva velvollisuuden tunne perhettään kohtaan.¹⁰⁸ Myös Ilicin tutkimuksessa tulee esiin se, kuinka sen sijaan, että nainen tavoittelisi oman elämänsä parantamista, nainen teki töitä parantaakseen perheensä elinoloja.¹⁰⁹ Samalla tavalla, kuin lomakekin, hakanen seuraa Olgan mielessä kotona aina iltaisin. Sunnuntaina kun Olga on saanut lapset nukkumaan, täytettyä kaavakkeen, prässättyä Diman housut ja päästyään vihdoinkin nukkumaan Olga toteaa: ”Olen jo nukkumassa, kun Dima vetää herätyskellon ja sammuttaa valon. Silloin muistan hakasen. Olkoon minun puolestani, en enää jaksakaan nousta ompelemaan.”¹¹⁰ Hakasella on saatu teoksessa havainnollistettua sitä, kuinka Olgan omat tarpeet jäivät usein toissijaisiksi, perheen tarpeiden mennessä niiden edelle.

Olgan väsymys ja turhautuminen korostuu entisestään lauantai iltana. Olga yrittää saada lapsia pestyä ennen nukkumaan menoa, mutta kahden lapsen kanssa on vaikeuksia. Olga yrittää saada Dimaa auttamaan, mutta tämä toteaa tehneensä jo tarpeeksi siltä päivältä. Lasten pesun yhteydessä Olga toteaa Dimalle: ”Muuten on minullakin akateeminen loppututkimus ja specialiteetti siinä kuin sinullakin...”, ”Sinua on syytä onnitella” vastaa Dima. Olga loukkaantuu Diman vastauksesta, kuvaa sen olevan myrkyllinen ja loukkaava ja alkaa kyynelehtiä.¹¹¹ Gulka huomaa äitinsä itkevän ja rupeaa myös itkemään yrittäen samalla pois ammeesta. Olga ei saa lasta pysymään paikallaan ja lopulta läimäyttää Gulkaa. Dima tulee kylpyhuoneeseen: ”Suotta purat kiukkuasi lapseen” johon Olga vastaa huutaen: ”Ettet häpeä – Olen väsynyt, ymmärrätkö, väsynyt”.¹¹² Olga ja Dima lohduttavat tilanteesta säikähtäneitä lapsiaan, mutta lopulta Olga ei pysy enää kasassa, juoksee takaisin kylpyhuoneeseen, peittää kasvonsa pyyhkeeseen ja itkee koko keho täristen.¹¹³ Naisten tuli olla tyyniä, kärsivällisiä ja huolehtivia, mutta Olgan arjessa äidin väsymys purkaantuu hysterisenä itkuna, turhautumisena sekä lapsiin kohdistuvana väkivaltana. Tällaisissa hetkissä päiväkirjan minä kerronnan muodolla on iso vaikutus lukukokemukseen. Olgan ja lukijan läheinen suhde ja voimakkaat tunteet tulevat lukijaa lähelle. Tämänkaltaisen äidin voimakas purkautuminen on

---

¹⁰⁷ Baranskaja, 1982, 40.

¹⁰⁸ Kiblitskaya, 2000, 88–90.

¹⁰⁹ Ilic, 2020, Self-characterisation of the Soviet woman.

¹¹⁰ Baranskaja, 1982, 93.

¹¹¹ Baranskaja, 1982, 80–81.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Baranskaja, 1982, 82.

rikkonut ajan tabuja, mahdollistanut lukijan kokea Olgan kautta jotain mitä on mahdollisesti itse pyrkinyt piilottamaan.

Miesten ja naisten erilaiset roolit ja vastuuntunne perheestä korostuvat teoksessa pitkin viikkoa. Olgan kerronnan kautta tulee esiin Diman vähättelevä asenne lastenhoidon ja kotitöiden tekemiseen. Vaikka Dima osallistuu perheen velvollisuuksiin auttaen Olga varsinkin lasten kanssa, suurin vastuu edelleen kaatuu Olgalle, eikä Dima näytä näkevän sitä ongelmana. Siinä missä vallankumouksen myötä naisten rooli oli olla palkkatyötä tekevä äiti, miesten rooli asettui rajatumpaan, mutta sosiaalisesti korkeampaan asemaan, johtajina, sotilaina ja työntekijöinä. Miesten tuli täyttää rooli traditionaalisesta maskuliinisuudesta perheen elättäjänä.¹¹⁴ Siinä, missä naisen rooli Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmässä ohjasi naisen palvelemaan perhettä, se ajoi miehen etäälle perheestä.

Teoksessa Olga ei aseta Dimaa syylliseksi omille vaikeuksilleen. Olgan romahduksen jälkeen Dima peittelee Olgan nukkumaan, tuo hänelle teetä ja tiskaa loput tiskit pois.¹¹⁵ Seuraavaksi kun Olga heräilee, hän toteaa: ”Dima-parka, ei ole helppoa hänelläkään, - ja minä ulvoin, kun hullu... käy sääliksi sinua...”¹¹⁶ Teoksessa ei syytetä Dimaa vähäisestä osallisuudesta kodinpiirin työhön, vaan teoksessa enemmän korostuu Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmän epätasa-arvoisuuden normit. Niin arjessa, laissa kuin poliittisissa juhlapuheissa miehet vapautettiin perhe- ja kasvatustaloudesta,¹¹⁷ ei ole siis ihme, että Olgan kokemuksen mukaan miehet eivät osanneet eikä heiltä myöskään osattu odottaa osallistumista talouden- tai lastenhoitoon.

4.2 ”Pikkuäidit”

Teoksessa tulee esiin myös Olgan kanssa laboratoriossa työskentelevät ”pikkuäidit”. Laboratoriossa työskentelee Olgan lisäksi kolme muuta äitiä; Sura, ja jo aiemmin mainitut Vaalea Ljusja ja Tumma Ljusja. Näiden hahmojen kautta teoksessa tuodaan esille erilaisia naisten ja äitien elämää vaikeuttavia aiheita. Ensimmäisenä Olga kertoo lukijalle Tummasta Ljustasta, jonka elämä vaikuttaa ulospäin melkein täydelliseltä, mutta todellisuus perheessä on toinen. Mies on väitellyt tohtoriksi, rahasta ei ole pulaa, heillä on uusi asunto ja hoitotäti huolehtii pariskunnan viisivuotiaasta Markusašta. Taustalla piilee kuitenkin miehen

¹¹⁴ Ashwin, 2000, 13–14. Alaluvun otsikko lainaus Baranskaja, 1982, 74.

¹¹⁵ Baranskaja, 1982, 82.

¹¹⁶ Baranskaja, 1982, 82–83.

¹¹⁷ Savkina, 2014, 251.

vaatimukset Tummaa Ljusjaa kohtaan. Mies haluaa tämän lopettavan työt, jäävän kotiin lapsen kanssa ja myös hankkivan toisen lapsen, jotta heillä olisi ”normaali perhe”. Mies ei hyväksy lapsen kasvatusta lastentarhassa ja sanoo että Ljusja on: ”egoisti, joka tuhoaa lapsen, kun uskoo kasvatuksen vieraille mummoille.”¹¹⁸

Teoksessa Tumman Ljusjan kautta tuodaan esille ajatus ”normaalista perheestä”. Vaikka traditionaalinen perherakenne oli osittain murtunut, jotkut miehet edelleen teoksen mukaan kaipasivat takaisin vallankumousta edeltäviin perhetraditioihin. 1960–1970-luvuilla julkinen keskustelu Neuvostoliiton ongelmista nosti esiin kaksi eri keskustelua. Toisaalta ruvettiin puhumaan naisten ongelmista kiillotetun tasa-arvopolitiikan kulissien takana, mutta toisaalta Neuvostoliiton ongelmien syyksi nostettiin nimenomaan patriarkaalisten perhearvojen rappeutuminen. Naisen hoivaavaa äidin roolia ruvettiin jälleen korostamaan ja naisia kannustettiin palaamaan kodin piiriin työelämästä. Laajemmin bolševikkien rakentamia perhearvoja ruvettiin kritisoimaan vasta perestroikan aikaan.¹¹⁹

Teoksessa on myös toinen äiti, Sura, jonka mies ei salli lapsen osallistumista koululaisille tarkoitettuun iltapäiväkerhoon. Surasta Olga tietää ja kertoo lukijalle vähiten. Suran lapsi on kolmannella luokalla ja on koulun jälkeen yksin kotona äidin kotiin tuloon saakka. Sura soittaa lapselle pari kertaa päivässä: ”Oletko syönyt kunnolla? Et kai unohtanut sammuttaa kaasua? Älä vain jätä ovea auki, kun menet ulos! (Pojan avain riippuu takkiin ommellussa nauhassa) ...”¹²⁰ Naiset tietävät, että Suran mies juo, mutta he eivät kysele asiasta, sillä Sura itse pyrkii salaamaan asian.¹²¹ Miesten asenteisiin voi vaikuttaa yleiset sukupuolinormit ja traditionaaliset perhearvot. Neuvostoliiton ristiriitaiset sukupuoli-identiteetit, aiheuttivat jännitteitä perheiden sisällä. Ne asettivat miehen olemaan perheen pääelättäjä, joka pystyi pitämään osan tuloistaan itsellään, sosialisoitumaan kollegoidensa kanssa ja osoittamaan vertaisilleen olevansa perheen pää eikä vaimonsa johdettavana. Naiset kuitenkin odottivat, että mies jakoi tulonsa, vältti juomista kollegoidensa kanssa; miehen tuli olla vastuullisuuden malli. Miehen sana ei kuitenkaan ollut enää naisten laki ja nainen pystyi vetämään omia rajojaan ja kritisoimaan miehen suoriutumista.¹²²

---

¹¹⁸ Baranskaja, 1982, 16.

¹¹⁹ Salmenniemi, 2014, 301–302.

¹²⁰ Baranskaja, 1982, 17.

¹²¹ Ibid.

¹²² Ashwin, 2000, 32–33.

Vaalea Ljusjaa arjessa auttaa hänen äitinsä. Kun Vaalea Ljusja kertoi lapsensa isälle raskaudestaan mies katosi. Hänen äitinsä tuli maalta Moskovaan ja oli Olgan mukaan: ”ensin piestä tyttärensä” sitten valitti miehestä ja itki Ljusjan kanssa ja lopulta jäi hoitamaan taloutta ja lasta.¹²³ Vaikka Neuvostoliitossa pyrittiin rakentamaan laajoja julkisia palveluja, säilyi isoäitien rooli lastenhoidossa merkittävänä, varsinkin naisten palkkatyön kannalta.¹²⁴ Teoksessa tuodaan selvästi esiin isoäitien ja ulkopuolisen hoivan merkitys. Olga avautuu lukijalle siitä, kuinka heillä Diman kanssa ei ole lähisukulaisia, jotka voisivat auttaa lasten hoidossa: ”Ei ole ketään, joka voisi tulla vapauttamaan meidät, minkäs teet...”¹²⁵ Vastuu myös tämän hoidon järjestämisestä kaatuu teoksessa poikkeuksetta naisille.

Tumman Ljusjan ja Olgan kokemusten kautta teoksessa nousee esiin myös abortit. Neuvostoliitto oli ensimmäinen maa, jossa abortti laillistettiin vuonna 1920. Stalinin aikana abortti jälleen kiellettiin, mutta laillistettiin uudelleen taas 1955.¹²⁶ On hyvä kuitenkin huomioda, että aborttien laillistaminen ei liittynyt naisten oikeuteen päättää omasta kehostaan, vaan väestöpoliittisiin syihin.¹²⁷ Asenteet abortteja kohtaan vaihtelivat, vaikka varsinkin kaupungeissa abortit olivat helposti saatavilla, joillakin alueilla abortti nähtiin kammottavana ja murhana.¹²⁸

Tumma Ljusja kertoo Olgalle tehneensä abortin eikä vain kerran vaan useamman. Laboratoriossa on kiertänyt huhu, että PVC-muovin olisikin oikeasti keksinyt Tumma Ljusja eikä heidän päällikkönsä Jakov Petrovits. Tumma Ljusja kertoo Olgalle: ”Idea oli minun, minä lahjoitin sen Jakoville. En suinkaan siksi että olisin rikas, vaan siksi että olin raskaana. Olin jo päättänyt synnyttää toisen... Älä vain luule, että Suren oli pehmittänyt minut. Päätin sen itse. Markus’an kannalta niin olisi parempi. Tiesin, etten voisi käydä työssä pitkään aikaan sen jälkeen. Tehköt sen ilman minua. Ja lahjoitin sen pois.”¹²⁹ Olga ihmettelee mitä lapselle tapahtui ”Ei mitään. Säikähdin viime hetkellä. Teetin abortin. Kuten aina, salaa Surenilta.”¹³⁰

Myös Olga kertoo oman kokemuksensa abortin kanssa, tosin hänen tarinansa päättyi hieman eri tavalla. Hän ja Dima eivät kumpikaan halunneet toista lasta. Aborttiklinikalla Olga kertoi

¹²³ Baranskaja 1982, 17.

¹²⁴ Tiaynen-Qadir, 2014, 256–259.

¹²⁵ Baranskaja, 1982, 47.

¹²⁶ Ilic, 2020, Abortion.

¹²⁷ Rotkirch, 2014, 199.

¹²⁸ Ilic, 2020, Abortion.

¹²⁹ Baranskaja, 1982, 72.

¹³⁰ Ibid.

vanhemmalle naiselle vierellään, kuinka raskaus oli aiempaa helpompi, tähän nainen totesi: ”Ei se siitä johdu, että se on toinen lapsi, vaan siitä että tällä kertaa se onkin tyttö.”¹³¹ Sillä samalla hetkellä Olga nousi ylös, meni kotiin ja totesi Dimalle: ”Saan tytön, en halua aborttia.”¹³² Dima ei alkuun ollut vakuuttunut asiasta, mutta kun Olga itkien kertoo: ”En voi tappaa tytärtäni vain sen takia että elämämme muuttuu hankalammaksi”, Dimakin myöntyy.¹³³ Ilic mukaan suurin osa abortin tehneistä Neuvostoliitossa oli naimisissa olevia ja luultavimmin abortti tehtiin, koska kotona ei ollut tilaa enää uudelle lapselle. Niin kuin Olga, naiset harkitsivat aborttia nimenomaan tilanteen hankaluuden vuoksi, mikäli naisten tilanne olisi ollut helpompi olisivat he saattaneet pitää lapsen.¹³⁴

Neuvostoliitossa oli yleistä, että naiset luottivat enemmän aborttiin kuin ennaltaehkäisevään ehkäisyyn. Ehkäisyvälineet olivat vaikeasti saatavissa, ehkäisytabletit tulivat vasta 1970-luvulla yleisemmin eliitin käyttöön. Ilicin tutkimuksessa käytettyjen haastattelujen mukaan kondomitkin tulivat apteekkeihin vasta vuonna 1966, toinen haastatelluista valitti kondomien laadusta, ne saattoivat hajota tai niissä saattoi olla jo valmiiksi reikiä. Seksuaalikasvatuksen puuttuessa naiset olivat skeptisiä ehkäisyn turvallisuudesta, vaikka heillä olisi ollut siihen mahdollisuus. Suun kautta otettava ehkäisyä terveystieteiden viranomaiset eivät naisille suositelleet. Ehkäisyyn ja abortteihin liittyi kirjoittamaton sääntö siitä, että naisten tuli saada ainakin yksi lapsi ennen ehkäisyn aloittamista. Abortin nähtiin olevan haitallinen naisille, jos se tapahtuisi ensimmäisen raskauden aikana.¹³⁵

Teoksessa nousee esiin abortin yleisyys ja siihen liittyvät ristiriitaiset tunteet. Tumman Ljusja kertoo tehneensä abortin useasti, salaa mieheltään, joka puolestaan olisi toivonut perheeseen toista lasta. Yleisesti aborttia ei esitetä teoksessa pahana, vaan normina. Aborttia ei myöskään näytetä yksiselitteisenä tai helppona päätöksenä, vaan asiana, joka mahdollistaa naisille vapaamman elämän, vapauden valita. Naisille Neuvostoliitossa äitiys oli jo nuorena opittua, toisaalta velvollisuus valtiolle. Teoksessa abortteihin yhdistyy myös ristiriita halusta perustaa perhe, halusta saada lapsia, olla äiti, mutta samalla realiteeteista lapsen saannin vaivasta ja yhteiskunnallisesta taakasta. Nainen oli saavuttanut emansipaation kautta aseman työmaailmassa ja politiikassa, mutta tullessaan äidiksi nainen asettui patriarkalisessa yhteiskunnassa uuteen, heikompaan asemaan.

---

¹³¹ Baranskaja, 1982, 37.

¹³² Ibid.

¹³³ Baranskaja, 1982, 37–38.

¹³⁴ Ilic, 2020, Abortion.

¹³⁵ Ilic, 2020, Reproductive health.

5 Lopuksi

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut Natalia Baranskajan luomaa maailmaa teoksessa *Viikko kuin viikko*. Olen tarkastellut millaisena neuvostonainen ja hänen roolinsa teoksessa kuvataan, millaisia asioita ja haasteita arjesta nousee esiin sekä minkälaisia ihmissuhteita teoksessa esiintyy ja mikä merkitys niille on annettu. Olen nostanut teoksesta esiin tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia teemoja, jotka myös toistuvat ja painottuvat teoksessa. Olen asettanut teoksen sen omaan historialliseen kontekstiin luoden käsityksen siitä minkälaisen kuvan neuvostonaisesta, ja neuvostonaisen elämästä teoksessa Natalia Baranskaja muodostaa. Olgan elämässä nousee esiin työn merkitys omalle identiteetille, äitiys ja työn tuoma yhteisö. Teoksessa nousee esiin myös yhteiskunnallinen kritiikki ja sosiaalisten ongelmien käsitteleminen.

Tutkielmassani tulee esille, kuinka teoksessa kuvataan työn merkityksen olevan naiselle valtava. Olgan kyky olla oma itsensä, rakastava äiti ja vaimo on riippuvainen siitä, että hän saa myös olla oma itsensä; työntekijä ja tutkija. Naisten rooli kuvataan työelämässä haastavana, koska vastuu ja huoli lapsista seuraa työpaikalle. Olgan elämä kotona nostaa esiin naisten loputtoman työntaakan. Teoksessa kuvataan äidin riittämättömyyden tunnetta, mutta samalla sitä rakkautta, jota äidit jakavat lapsistaan. Velvollisuutta naiset kokevat niin perhettään kuin valtiota kohtaan. Naisen ”luonnollinen rooli” äitinä toistuu teoksessa lähes poikkeuksetta. Vaikka Olgan uralle tuodaan teoksessa valtava merkitys, on äitiys kuitenkin teoksessa keskiössä. Olga ei suoraan kyseenalaista rooliaan äitinä, hän kuitenkin kertoo ja kuvaa kuinka väsynyt on kaksoistaakkaansa. Teoksessa korostuu, kuinka hyväksytty äitiyden rooli oli, vaikka naiset pyrkisivät kyseenalaistamaan vastuutaan.

Tutkielmassani korostuu myös Olgan ystävät, joiden rooli ei rajoitu pelkästään työpaikalle, vaan Olga kokee saavansa heiltä myös henkistä tukea. Olgalle työpaikalla muodostunut yhteisö on myös tukiverkosto, joka auttaa ruokaostoksissa, elintarvikepulassa, sekä henkisissä haasteissa. Eri naishahmojen kautta Baranskaja on luonut värikkään kuvan neuvostonaisesta ja neuvostonaisen elämästä. Varsinkin Suran, Tumman Ljusjan, Vaalean Ljusjan ja Marja Matvejevnan kautta kuvataan kuinka moninainen ja laaja käsite ”neuvostonainen” on. Neuvostonainen ei ole vain äiti tai työntekijä, se on molempia, neuvostonainen ottaa teoksessa kantaa julkiseen keskusteluun, tarkastelee kriittisesti omaa asemaansa, mutta myös passivoituu ja yrittää vain selvittää arjesta.

Kun teos on asetettu sen omaan kontekstiinsa, sen syntymä aikaan ja paikkaan, voidaan pohtia mitä teoksella on haluttu kertoa ja kenelle. Teos kuvaa neuvostonaisen arjesta kiireisen kuvan. Teos ei anna kuitenkaan pelkästään kuvausta naisten arjesta vaan myös tunteita ja ajatuksia, joita naiset kantavat ja jakavat keskenään. Teos myös avaa keskustelua naisten asemasta yhteiskunnassa, syntyvyyden laskusta ja naisten roolista sen ratkaisijana. Teos osallistuu näin aikansa yhteiskunnalliseen keskusteluun.¹³⁶ Teoksella on pyritty nostamaan esiin tasa-arvopolitiikan epäonnistumista, sitä kuinka suuri taakka naisille kaatuu yhteiskunnassa, kuinka haastavaa arki on ja kuinka väsyneitä naiset ovat. Teoksessa ei suoraan kritisoida Neuvostoliiton sukupuolijärjestelmää tai naisten ”luonnollista roolia” äitinä, mutta teos asettaa lukijan pohtimaan sitä kuinka paljon neuvostonaisen tulee tehdä yhteiskunnan puolesta. Teoksella on pyritty herättämään laajempaa keskustelua, tuoda näkyväksi naisten kokemuksia ja tässä teos onnistuikin.¹³⁷ Uskon että teoksella on myös haluttu tavoittaa niitä Liisa Ilomäen mainitsemia tavallisia naisia.¹³⁸ Teoksen kautta naiset ovat voineet samaistua, osallistua julkiseen keskusteluun sekä kokea olevansa osana suurempaa ryhmää.

Irina Savkina toteaa artikkelissaan, ettei kattavaa yhtenäistä kuvausta neuvostonaisesta ole.¹³⁹ Teoksen kautta olen tarkastellut yhden naistoimijan näkökulmaa neuvostonaisesta ja neuvostonaisen elämästä. Maisterivaiheen opintoja ajatellen tutkielmani asetelmaa olisi mielekästä laajentaa. Laajemman käsityksen saamiseksi siitä, minkälaisena neuvostonainen kuvattiin suomeksi käännettyssä neuvostoliittolaisessa naiskirjallisuudessa, asettaisin tutkimuskysymykseni laajempaan otantaan ja tarkastelisin useampien kirjailijoiden teoksia tarkastellen niiden eroja sekä yhtäläisyyksiä. Neuvostonaisen rooliin vaikuttavat alueelliset erot, sukupolvien eri kokemukset, luokat sekä etninen tausta. Kun kysytään, millainen on neuvostonainen, on hyvä erottaa, kenen luomasta neuvostonaisesta puhutaan. Myöskään *Viikko kuin viikko* ei esitä yhtenäistä kattavaa kuvausta neuvostonaisesta, vaan sen tarinan sisälle on kirjoitettu muistiin erilaisia neuvostonaisen kokemuksia ja kuvauksia.

---

¹³⁶ Salmeniemi, 2014, 300–301.

¹³⁷ Goscilo, 1994, 55–56.

¹³⁸ Ilomäki, Kunta ja me, 3.3.1983.

¹³⁹ Savkina, 2014, 248.

6 Lähteet

Alkuperäislähteet

Baranskaja Natalia, 1982. *Viikko kuin viikko*. Suom. Eila Salminen. Otava, Helsinki. Alkuteos *Nedelja kak nedelja*, ilmestynyt *Novyi-mir* lehdessä 1969.

Aikalaislähteet

Ilomäki, Liisa: Nainen meillä ja muualla. *Kunta ja me*, 3.3.1983. 15.

Tutkimuskirjallisuus

Ashwin Sara: Introduction: Gender, state and society in Soviet and post-Soviet Russia.

Teoksessa *Gender, State and society in Soviet and Post-Soviet Russia*. Toim. Sara Ashwin, London: Routledge, 2000. <https://doi.org/10.4324/9780203135730>
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/detail.action?docID=166030>

Ekonen, Kirsti: Stalinin varjossa: 1930–1960. Teoksessa *Venäläisen kirjallisuuden historia*. Toim. Ekonen, Kirsti & Turomaa, Sanna. Gaudeamu, Helsinki. 2011. 481–565.

Goscilo Helena: Baranskaia, Natalia Vlaimirovna. Teoksessa *Dictionary of Russian Women Writers*. Toim. Marina Ledkovsky & Charlotte Rosenthal & Mary Zirin. Westport, Connecticut: Greenwood Press. 1994 55–57.

Ilic, Melanie: *Soviet women – everyday lives*. Toim. Melanie Ilic, New York: Routledge, 2020.

Issoupova, Olga: From duty to pleasure? Motherhood in soviet and post-Soviet Russia.

Teoksessa *Gender, State and society in Soviet and Post-Soviet Russia*. Toim. Sara Ashwin, London: Routledge, 2000. <https://doi.org/10.4324/9780203135730>

Kiblitckaya, Marina: Russia's female breadwinners: the changing subjective experience.

Teoksessa *Gender, State and society in Soviet and Post-Soviet Russia*. Toim. Sara Ashwin, London: Routledge, 2000. <https://doi.org/10.4324/9780203135730>

Kivioja, Henna: *Kerronta ja puhekieli Natalia Baranskajan teoksessa Nedelja kak nedelja ja sen suomennoksessa*. Käännöstieteiden (Venäjä) pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, 2005.

Lahusen, Thomas: "Leavin paradise" and perestroika A Week Like Any Other and Memorial Day by Natal'ia Baranskaia. Teoksessa *Fruits of Her Plume: Essays on Contemporary Russian Women's Culture: Essays on Contemporary Russian Women's Culture*. Toim. Helena Goscilo. Routledge. New York, 1993. 205–224.

- Lappalainen, Päivi: Rakas päiväkirja! Kirje- ja päiväkirjamuoto suomalaisessa tyttökirjallisuudessa. Teoksessa *Romaanin historian ja teorian kytköksiä*. Toim. Meretoja, Hanna & Mäkikalli, Hanna. SKS. Helsinki, 2013. 175–199.
- Ledovsky Marina & Rosenthal Marina & Zirin Mary: Introduction: Russian women writers 1760–1992. Teoksessa *Dictionary of Russian Women Writers*. Toim. Marina Ledkovsky & Charlotte Rosenthal & Mary Zirin. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 1994. xxvii-xli.
- Meretoja, Hanna & Mäkikalli, Aino: Romaanin historian ja teorian monimutkainen vuorovaikutussuhde antiikista nykypäivään. Teoksessa *Romaanin historian ja teorian kytköksiä*. Toim. Meretoja, Hanna & Mäkikalli, Hanna. SKS. Helsinki, 2013. 15–48.
- Rosenholm, Arja, Launis, Kati & Parente-Čapková, Viola: Naiset Suomen, Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisuuden välittäjinä. Teoksessa *Liikkuvat tekstit, liikkuvat naiset. Suomen, Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisella kentällä*. Toim. Parente-Čapková, Viola, Rosenholm, Arja & Launis, Kati. PunaMusta Oy. Turenki, 2025 11–34.
- Rytkönen, Marja: Pysähtyneisyydestä perestroikaan: 1960–1990. Teoksessa *Venäläisen kirjallisuuden historia*. Toim. Ekonen, Kirsti & Turomaa, Sanna. Gaudeamus, Helsinki. 2011. 567–629.
- Salmenniemi Suvi: Feminismi, naisliike ja tasa-arvon paradoksit. Teoksessa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* Toim. Arja Rosennholm & Suvi Salmenniemi & Marja Sorvari. Helsinki: Gaudeamus. 2014. 290–315.
- Salmi, Hannu: Kulttuurihistoriallinen kirjallisuudentutkimus. Teoksessa *Lähestymistapoja kirjallisuuteen*. Toim. Hanna Meretoja, Aino Mäkikalli, Anna Helle, Kaisa Ilmonen ja Markku Lehtimäki. Helsinki: SKS. 2024. 428–435. <https://doi.org/10.21435/tl.287>
- Savkina Irina: Neuvostonainen vallan huipulla. Teoksessa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* Toim. Arja Rosennholm & Suvi Salmenniemi & Marja Sorvari. Helsinki: Gaudeamus, 2014. 236–255.
- Sjö, Karoliina & Leskelä-Kärki, Maarit: Päiväkirja, minuus ja historia. Teoksessa *Päiväkirjojen jäljillä. Historiantutkimus ja omasta elämästä kirjoittaminen*. Toim. Maarit Leskelä-Kärki, Karoliina Sjö & Liisa Lulu. Vastapaino, Tampere 2020, 11–38.
- Sorvari Marja: ”Puhu Maria!” Naiskirjailijat 1900-luvun murroksissa. Tekstejä rautaesiripun takaa. Teoksessa *Liikkuvat tekstit, liikkuvat naiset. Suomen, Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisella kentällä*. Toim. Viola Parente-Čapková & Arja Rosenholm & Kati Launis. Helsinki, SKS. 2024. 195–220.

- Sorvari, Marja & Löfgren, Joan: Naisyrittäjät talouden murroksessa. Teoksessa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* Toim. Arja Rosennholm & Suvi Salmenniemi & Marja Sorvari. Helsinki: Gaudeamus. 2014. 270–289.
- Steinby, Liisa: Kirjallisuus ja kirjallisuudentutkimus. Teoksessa *Johdatus kirjallisuusanalyysiin*. Toim Mäkikalli, Aino & Steinby, Liisa. SKS. Helsinki, 2013. 15–56.
- Tiainen-Qadir, Tatiana: Maaseudun babushkat. Teoksessa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* Toim. Arja Rosennholm & Suvi Salmenniemi & Marja Sorvari. Gaudeamus. Helsinki. 2014. 256–269.